Drents Overijsselse Delta

uw waterschap

Jaarstukken 2021

Ter behandeling in het algemeen bestuur van
Waterschap Drents Overijsselse Delta op 28 juni 2022

Inhoudsopgave

VOORWOORD **3**

LEESWIJZER **3**

JAARVERSLAG 2021 **4**

1. PROGRAMMAVERANTWOORDING **5**

1.1 PROGRAMMA WATERSYSTEEM 6
1.2 PROGRAMMA WATERKETEN 15
1.3 PROGRAMMA WATERVEILIGHEID 20
1.4 PROGRAMMA MAATSCHAPPIJ EN ORGANISATIE 24

2. PARAGRAFEN **29**

2.1 BEDRIJFSVOERING 29
2.2 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR 30
2.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN 30
2.4 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN 32
2.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN 32
2.6 WEERSTANDSVERMOGEN 36
2.7 FINANCIERING 38
2.8 VERBONDEN PARTIJEN 40
2.9 EMU-SALDO 44
2.10 TOPINKOMENS 45

JAARREKENING 2021 **48**

3. BALANS EN TOELICHTING **49**

3.1 BALANS PER 31 DECEMBER 49
3.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING 50
3.3 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021 52
3.4 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN 61

4. EXPLOITATIEREKENING **62**

4.1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN 62
4.2 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S 67
4.3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS 69

OVERIGE GEGEVENS **70**

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM 70
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT 70
VASTSTELLING VAN DE JAARSTUKKEN 71

BIJLAGEN **72**

AFKORTINGEN **73**

INFOGRAPHIC **74**

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2021 van het waterschap Drents Overijsselse Delta (WDODelta) aan.

De jaarstukken bestaat uit twee delen:
- het jaarverslag;
- de jaarrekening,

Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de financiële beschouwingen over het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een financieel verantwoordingsdocument, waarin de balans en de exploitatierekening zijn opgenomen. Beide stukken worden ter vaststelling aangeboden aan het algemeen bestuur.

De accountant geeft via zijn controleverklaring een oordeel over de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de jaarrekening en van de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties.

Leeswijzer

In 2021 zijn er geen begrotingswijzigingen door het dagelijks en het algemeen bestuur vastgesteld.

Deze jaarstukken zijn ten opzichte van voorgaande jaren compacter opgesteld. Dit ligt in lijn met het verzoek van het algemeen bestuur. De inhoudelijke wijzigingen zijn afgestemd met de audit commissie.
We hebben met name geprobeerd om de toelichtingen op de financiële verschillen op één plek te concentreren. Daarom worden deze voortaan in het jaarverslag aan het eind van elk programma opgenomen. Voor een toelichting op de programma overstijgende verschillen verwijzen wij u naar de “Exploitatierekening naar programma’s”.

In 2021 is WDODelta overgestapt op een nieuw financieel boekhoudprogramma, waarbij tevens het proces met betrekking tot het aangaan van verplichtingen gewijzigd is. Het afzonderlijk registreren van baten en lasten welke betrekking hadden op voorgaande boekjaren is daarmee nagenoeg komen te vervallen. Deze categorie wordt met ingang van deze Jaarstukken ook niet meer als aparte kosten- en opbrengstsoort gebruikt. De realisatiecijfers over 2020 (€ 6.000 V aan lasten en € 330.000 V aan baten) zijn aangevuld op de overeenkomstige kosten- en opbrengstsoorten. Voortaan worden kosten of opbrengsten over voorgaande jaren die van invloed zijn op het gerealiseerde verschil meegenomen in de desbetreffende toelichting.

Bij de verklaring van de financiële verschillen worden de letters V, N, I, S en K gebruik:
V = Voordeel
N = Nadeel
I = Incidenteel
S = Structureel
K = Bedrag x € 1.000 (bijvoorbeeld €100K = € 100.000)

JAARVERSLAG 2021

1. Programmaverantwoording

Jaarlijks stelt WDODelta een programmaverantwoording op, die is opgebouwd uit een viertal programma's. Elk programma is gericht op het realiseren van verbeteringen (maatschappelijke effecten) in het beheergebied van het waterschap.
De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategisch beleid uit de Watervisie en het Waterbeheerprogramma die door het algemeen bestuur zijn vastgesteld.

Voor de primaire taken zijn dat de programma's Watersysteem, Waterketen en Waterveiligheid. De ondersteunende taken zijn opgenomen in het programma Maatschappij en Organisatie. De primaire en ondersteunende taken hebben een intensieve wisselwerking met elkaar.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Maatregel is uitgevoerd of loopt volgens schema
Maatregel is niet volledig uitgevoerd of loopt achter op schema
Maatregel is niet gerealiseerd

De teksten die zijn opgenomen onder de maatregelen zijn integraal overgenomen uit de begroting. Hierdoor zijn sommige teksten in de toekomende tijd. Deze teksten hebben we bewust zo laten staan, om daarmee inzichtelijk te maken of we onze doelen voor 2021 wel of niet hebben kunnen realiseren. Per maatregel is vervolgens de realisatie toegevoegd.

1.1 Programma Watersysteem

1.1.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Het waterschap staat voor voldoende water en water van een goede kwaliteit. Het waterschap stemt hiervoor de waterpeilen, het onderhoud en de inrichting van het watersysteem in landelijk en stedelijk gebied zo goed mogelijk af op de functies en doelen. Hierbij anticiperen we op de klimaatverandering door meer robuustheid in het watersysteem te realiseren. Die moet er voor zorgen dat we beter in staat zijn de extremen in het watersysteem op te vangen om zo bij te dragen aan de leefbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap voert zijn taak uit op een duurzame manier, waarbij gebiedsgericht wordt gewerkt. Hierbij zijn we actief en goed zichtbaar en luisteren we zo goed mogelijk naar de wensen en ideeën van belanghebbenden zoals natuur- en landbouworganisaties, medeoverheden en ook burgers en bedrijven en betrekken we hen ook bij ons werk. We staan op deze wijze in verbinding met onze omgeving.

Binnen het programma watersysteem hebben we vier strategische en twaalf operationele doelen geformuleerd. Voor het bereiken van die doelen hebben we in de begroting 2021 maatregelen benoemd. Hier is het afgelopen jaar volop aan doorgewerkt.

Wat betreft onze assets wordt steeds meer inzicht verkregen in de toestand en worden bewuster keuzes gemaakt op basis van prestaties-kosten-risico's. Ten opzichte van de planning konden er meer gemalen en stuwen net voor het jaareinde afgerond worden. Dit wordt veroorzaakt door de positieve samenwerking binnen het raamcontract met diverse aannemers, die in 2022 opnieuw aanbesteed moet worden.

De actualisatie van het hydrologisch NBW-rekenmodel voor het noordelijke deel van het beheergebied heeft vertraging opgelopen. Hierdoor is een aantal WOM-voorverkenningen ook vertraagd. Richting 2027 is daardoor, in combinatie met de niet tijdige beschikbaarheid van gronden, het risico toegenomen dat KRW-doelen niet (tijdig) worden gehaald.

Tot slot blijkt uit monitoring dat de (ecologische) waterkwaliteit, op een enkele lokale incident na, over het algemeen weer verder verbeterd is.

A. Wij realiseren doelmatig waterbeheer dat optimaal de functies en het huidige gebruik ondersteunt

- A1. De infrastructuur voldoet aan de kaders van GGOR

Het GGOR (Gewenst/Gewogen Grond- en Oppervlaktewater Regime) bestaat uit afspraken met betrekking tot de beoogde grondwaterstanden en de te hanteren oppervlaktewaterpeilen. Deze afspraken vormen de basis voor het dagelijks peilbeheer. Het waterschap richt het watersysteem zodanig in en beheert het watersysteem/ de waterstanden zodanig dat de functies in het gebied zo goed mogelijk worden bediend. Allerlei ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld verandering in grondgebruik, klimaatverandering, maaivelddaling of 'slijtage' van het watersysteem, kunnen tot gevolg hebben dat aanpassingen in het watersysteem of het waterbeheer gewenst zijn.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Uitvoeren investeringsprogramma voor renovatie en modernisering van gemalen en stuwen.		Ondanks de beperkingen als gevolg van de corona-crisis is het gelukt alle projecten tijdig op te leveren. Daarnaast is er ook efficiëntie bereikt door ruim binnen het krediet te blijven en hebben we een bijdrage geleverd t.a.v. de duurzaamheid doelstellingen. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van circulair beton en hergebruik van damwanden als gevelbekleding bij gemaal Cellemuiden.

Begroting 2021		Realisatie 2021
b. Samenwerking met provincie en gemeenten concretiseren van de ontwikkelingsrichting in het veenweidegebied.		Het oorspronkelijke veenweidetraject heeft een pas op de plaats gemaakt, zodat de gebiedsgerichte aanpak m.b.t. stikstof in kon haken. Het tijdpad is afgestemd met het landelijke tijdpad van het Klimaatakkoord. De oorspronkelijke planning is daarop aangepast. Het traject loopt nu volgens die planning op schema. Het AB is hierover geïnformeerd in een Deltabijeenkomst (in september 2021).
c. Voortzetting van kennisontwikkeling o.a. door het uitvoeren van pilots met onderwaterdrainage.		Het genoemde onderzoek met onderwaterdrainage loopt. Daarnaast zijn we goed aangehaakt bij het landelijke proces en de kennisontwikkeling die elders plaatsvindt.
d. Actualiseren van peilbesluiten volgens plan, e.e.a. afhankelijk van planning en resultaten veenweidetraject.		I.v.m. vertraging van externe ontwikkelingen rond de veenweidegebieden is in de Meerjarenbegroting 2022-2025 temporisering van deze maatregel afgesproken. Daarnaast wordt zoveel mogelijk aangesloten op externe ontwikkelingen vanuit de stikstofproblematiek die net als veenweide een doorlooptijd kent tot 2030. Dit vraagt provinciale afstemming. Die afstemming vindt plaats. In de aangepaste programmering zijn vertragingen a.g.v. onder meer Covid-19 verwerkt.
e. In gesprek met provincie Overijssel over de in de verordening opgenomen verplichte herzieningstermijn van de peilbesluiten.		Het afgelopen jaar heeft overleg met de provincie Overijssel plaatsgevonden en zijn vervolgafspraken gemaakt o.a. met betrekking tot het uitzoeken van juridische en hydrologische consequenties van verschillende keuzes. Deze analyses en het uitzoekwerk worden voortgezet in 2022.

- A2. Het (peil)beheer voldoet in normale omstandigheden

Om aan te kunnen geven in welke mate ons (peil)beheer voldoet, onder normale omstandigheden, is het nodig een eenduidige toetsingsmethodiek te hebben, die voor het hele beheergebied ingezet kan worden. Op basis van toetsingsresultaten en een ambitieniveau kan dan bepaald worden waar aanpassingen aan het watersysteem of -beheer wenselijk zijn vanuit onze taak.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Bestuurlijk vaststellen en gebiedsdekkend toepassen van de toetsingsmethodiek.		De methodiek is nog onvoldoende getest in 2021. In begroting 2022 hebben we als maatregel opgenomen dat we de toepassing doorzetten in 2022 en er naar streven dat we, aan de hand van de resultaten, aan het algemeen bestuur voorleggen wat ons ambitieniveau is ten aanzien van het waterbeheer in normale omstandigheden.

- A3, B3 en C3. Het watersysteem en de functies zijn in balans

Het waterschap was betrokken bij plannen en beleidsontwikkelingen van derden om er voor te zorgen dat het watersysteem en de functies bij of na die ontwikkelingen beter in balans komen of tenminste blijven. De overdracht van het stedelijk water is door diverse omstandigheden vertraagd. Dit heeft geen negatieve gevolgen voor doelen of samenwerking met gemeenten. Gemeenten geven zelf ook aan meer tijd nodig te hebben en daarom zijn in overleg afspraken gemaakt over de planning. Het streven is om in 2024 alle overdrachten te hebben geregeld.
Voor de Natura 2000-beheerplannen en de gebiedsgerichte aanpak stikstof adviseerden we de provincies over de te nemen (hydrologische) maatregelen.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Wij hebben het waterschapsbelang goed ingebracht in de gemeentelijke plannen.		De inbreng in het watertoetsproces is in de meeste gevallen goed geweest. Voor enkele plannen, waar het risico op knelpunten of de mogelijkheid van het benutten van kansen gering is, had dit mogelijk beter gekund.
b. Wij verlenen een financiële bijdrage aan gemeentelijke plannen met een waterschapsbelang, bijvoorbeeld om een klimaatbestendig watersysteem te kunnen realiseren.		Voor het verlenen van een financiële bijdrage zijn we afhankelijk van de gemeentelijke plannen met een waterschapsbelang die op initiatief van de gemeente bij ons aangedragen worden. In 2021 hebben we bijgedragen aan projecten die, door af te koppelen, het watersysteem klimaatbestendiger hebben gemaakt. Daarnaast is een deel van beschikbare bedrag gebruikt voor het oplossen van een waterkwaliteitsknelpunt in stedelijk gebied.
c. We hebben de beleidsnotitie 'Water Raakt!' geactualiseerd.		Strategische kaders zijn in december door het AB vastgesteld.
d. Advisering aan de provincie Overijssel over de fosfaatproblematiek in Weerribben en Wieden.		We hebben geparticipeerd in het onderzoek, dat de basis vormt voor verdere besluitvorming, die in 2022 wordt verwacht.
e. Deelname aan de Gebiedsgerichte aanpak Stikstof Overijssel (en eventueel Drenthe).		We nemen actief deel aan dit proces dat doorloopt in 2022 en verder vorm zal krijgen in het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied).
f. Deelname aan verschillende werkgroepen, onder andere voor het bepalen van beleid over de aanleg van drainage en grondwateronttrekkingen rondom N2000-gebieden.		Verschillende kennisvragen zijn uitgezet en aanvullende systeemanalyses worden binnenkort, in opdracht van provincie Overijssel, uitgevoerd. Tegelijkertijd is afstemming gezocht met provincie Drenthe en buurwaterschappen. Concrete beleidsvoorstellen zijn nog niet opgesteld. Het streven van zowel de provincie Overijssel als de provincie Drenthe is om in 2022 stappen te zetten en zo mogelijk ook concrete voorstellen te doen ten aanzien van de regelgeving betreffende drainage en grondwateronttrekkingen rondom N2000-gebieden.

B. Ons waterbeheer is er in natte omstandigheden op gericht om zoveel mogelijk schade en/of inkomstenderving als gevolg van wateroverlast te voorkomen of te beperken

- B1. De infrastructuur voldoet aan de kaders van de NBW

Het werkgebied voldoet inmiddels grotendeels aan de wateroverlastnormen uit het NBW. We hebben de ambitie om het systeem in 2027 compleet op orde te hebben. De resterende knelpunten worden opgelost binnen het uitvoeringsprogramma Water-op-maat (WOM). De opgave betreffende wateroverlast is dynamisch vanwege onder andere klimaatverandering, maaivelddaling en aanpassingen in het watersysteem. De toetsing wordt daarom regelmatig geactualiseerd en de opgave herzien.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Actualiseren van de opgaven door nieuwe toetsingsresultaten voor noord.		De oplevering van het hoofdmodel NBW is met vertraging afgerond. Daarmee hebben we een geactualiseerd overzicht gegenereerd met aandachtsgebieden voor NBW voor het noordelijke deel van ons gebied. Hiermee is tevens het eenduidige basismodel NBW voor het hele beheergebied van WDODelta ontwikkeld. De opgave blijft orde grootte gelijk. Het basismodel wordt in de komende jaren gebruikt om de NBW-aandachtsgebieden in de WOM-plangebieden verder uit te detailleren.
b. Uitwerken optimalisatiemogelijkheden aanpak knelpunten NBW.		In het kader van de ombuigingen zijn optimalisatiemogelijkheden voor NBW uitgewerkt. Deze kunnen binnen projecten en gebiedsprocessen worden toegepast. Hiernaast zoeken we actief aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen (zoals veenweide). Dit is gedeeld met AB in de Deltabijeenkomst van april 2021. In de begrotingsbrief 2022 -2025 staan deze optimalisatiemogelijkheden benoemd.
c. We gaan in 2021 door met het uitvoeringsprogramma Water-op-Maat om de NBW-opgave tijdig (voor 2027) te realiseren.		De oplevering van nieuwe toetsingsresultaten voor noord en bijbehorend model, dat als vertrekpunt voor WOM-projecten wordt gebruikt, is vertraagd. Geplande voorverkenningen van WOM-projecten lopen hierdoor ook vertraging op, ondanks grote inspanningen van teams en inzet van extra capaciteit om de vertraging zoveel mogelijk te beperken. Vooralsnog is de verwachting dat de NBW-doelen in 2027 grotendeels gehaald zullen worden. Opgemerkt wordt dat we in plangebieden met stikstofproblematiek en/of veenweideproblematiek aansluiting zoeken bij lopende gebiedsprocessen (realisatie uiterlijk in 2030).

C. Ons waterbeheer is er in droge omstandigheden op gericht om de beschikbaarheid van zoetwater voor gebieds- en oppervlaktewaterfuncties zo lang mogelijk op peil te houden teneinde schade en/of opbrengstderving te voorkomen of te beperken

- C1. De infrastructuur aanpassen om waterbeschikbaarheid te vergroten

Het anticiperen op (extreem) droge omstandigheden doen we in samenwerking met onze partners binnen ZON, dat staat voor Zoetwatervoorziening Oost Nederland en is onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater van het Rijk. In 2015 is een bestuursovereenkomst ondertekend tussen het Rijk en haar regionale partners van regio Oost-Nederland over de zoetwatervoorziening. Het betrof de 1e fase voor de periode 2016 tot 2021 waarin is afgesproken te investeren in maatregelen die de beschikbaarheid van zoetwater vergroten, dan wel behouden. De benadering van ‘water sparen, water aanvoeren, droogte accepteren’ is nadrukkelijk geïntegreerd in de uitvoeringsprojecten. Ook was er aandacht voor koppeling met de (ecologische) waterkwaliteit die door de droogte eveneens in het gedrang komt. In lijn met het coalitieakkoord namen we ZON mee als integraal onderdeel van onze projecten.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. We nemen voldoende maatregelen voor ZON en zoeken daarbij verbinding met de overige opgaven, zoals KRW, GGOR en NBW/WB21. Deze nemen we mee in de programma's.		De geplande projecten met ZON-maatregelen zijn uitgevoerd en/of aanbesteed. Conform planning hebben we daarmee na dit jaar voor de gehele loopperiode van 6 jaar voldoende ZON-maatregelen genomen om ons bod t.a.v. de 1e fase ZON (2016-2021) gestand te doen. Vanaf 2022 begint de 2e fase voor de volgende periode van 6 jaar. In 2021 hebben we daarvoor afspraken met de regio en het Rijk gemaakt (zie besluiten ZON fase 2).
b. We maken nieuwe afspraken met het Rijk en binnen regio Oost over de invulling van ZON voor de periode 2022-2027. Daarvoor stellen we een nieuw bestuursovereenkomst en werkprogramma op.		De bestuursovereenkomst en uitvoeringsprogramma ZON fase 2 zijn vastgesteld en door alle betrokken partijen tijdens een symposium in november ondertekend. Vanaf 2022 begint de 2e fase voor de volgende periode van 6 jaar.

- C2. Het (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid bij (dreigende) watertekort situaties

Een belangrijke maatregel om bij (dreigende) watertekort situaties schade te voorkomen is, naast het vasthouden van water, het aanvoeren van water uit het IJsselmeer, de IJssel en de Vecht. Wanneer blijkt dat het aanvoersysteem en/of de beschikbaarheid van oppervlaktewater onvoldoende is ten opzichte van de vraag naar oppervlaktewater zal het water verdeeld gaan worden op basis van een prioriteringslijst van categorieën watergebruikers, die bekend staat als de verdringingsreeks.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. In het kader van de waterverdeling Noord Nederland worden de afspraken rondom de waterverdeling tegen het licht gehouden, waar nodig aangescherpt en vastgelegd in nieuwe overeenkomsten voor Noord Nederland.		Partijen hebben overeenstemming bereikt en dat heeft geleid tot de behandeling en instemming van het DB voor de bestuursovereenkomst Waterverdeling Regio IJsselmeergebied op 30 november 2021. Ook is het AB geïnformeerd met een informatiebrief en via een informatieve Deltabijeenkomst begin 2022. Met de overeenkomst hebben we als waterschap de afspraken onderschreven en geven we aan dat we achter de verdringingsreeks regio IJsselmeergebied staan. Het vaststellen hiervan is de bevoegdheid van provincies. Vanwege corona vond de ondertekening separaat plaats in februari 2022 en zal elke provincie de verdringingsreeks conform hun procedure gaan opnemen in de provinciale omgevingsverordening.

- C3. Het watersysteem en de functies zijn tijdens droge omstandigheden in balans

Met de droogte van 2018, 2019 en 2020 voelen alle waterbeherende partijen het belang van duurzaam voorraadbeheer van het grondwater. Op initiatief van de gezamenlijke Rijn Oost waterschappen en de vier Provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland en Utrecht is gestart met een grondwateragenda. Een belangrijk doel van een gezamenlijke grondwateragenda is het verbinden van de bestaande doelen, programma's en activiteiten van gebruikers en beheerders van grondwater op Rijn-Oost-niveau. We zien naast de droogteschade, dat als gevolg van droge zomers en een algemeen stijgende trend wat betreft de watervraag, ook de drinkwatervoorziening onder druk komt te staan.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Onderdelen uit grondwateragenda uitwerken en koppelen aan ZON.		Op basis van het door het DB aangegeven spoor is invulling gegeven aan de verdere uitwerking van de grondwateragenda en de koppeling gezocht met de processen/trajecten ZON, DPRA, DAW en KRW.
b. Deelname aan de gezamenlijke zoektocht naar toekomstbestendige drinkwaterwinningen.		Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het proces (binnen de provincie Overijssel) ingericht zodat we actief hierin mee kunnen denken, input kunnen leveren en invloed kunnen uitoefenen. Binnen Drenthe worden verkenningen opgestart per locatie en hier zijn we ambtelijk op aangehaakt en in een verkennend gesprek bestuurlijk geïnformeerd.

D. Wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater

- D2. De KRW waterlichamen en de waardevolle kleine wateren voldoen aan de vastgestelde KRW/WKW doelstellingen

De KRW heeft tot doel te komen tot een ecologisch gezond watersysteem met een goede waterkwaliteit. Hiervoor zijn voor alle KRW-waterlichamen factsheets opgesteld waarin doelen, maatregelen en gegevens over de chemische en ecologische kwaliteit van het waterlichaam zijn opgenomen. In het landelijke Stroomgebiedsbeheerplan zijn deze factsheets/KRW-opgaven vastgelegd. Onze opgaven voor de 2e KRW-planperiode (2016-2021) zijn ook opgenomen in het betreffende Waterbeheerplan/programma. Iedere 6 jaar worden deze opgaven geactualiseerd. Eind 2021 is het 3^{e} SGBP, gelijk met het nieuwe Waterbeheerprogramma, vastgesteld voor de periode 2022-2027.

De uitvoering van het WOM-programma loopt volgens plan. Wel zien we richting 2027 een toename van het risico voor beperkte realisatie van de KRW-opgave. Dit risico houdt verband met de benodigde grondpositie voor realisatie van de maatregelen. Er is afgesproken in Rijn-Oost verband dat gronden niet onteigend worden. Alternatieve grondverwervingstrajecten die de doorlooptijd tot 2027 kunnen versnellen, zijn niet voorhanden

De KRW vraagt niet alleen om ecologisch gezonde wateren en een goede chemische waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen, maar ook in de (zogenaamde) overige wateren. Doelen en eventuele maatregelen voor deze wateren zijn nog niet geconcretiseerd. Het provinciale beleid Waardevolle kleine wateren (WKW) is in het leven geroepen, omdat de KRW heel veel aandacht kreeg en ecologisch gezien bijzondere wateren hier vanwege de geringe omvang buiten vielen. Het beleid WKW geeft deze wateren een beschermingsstatus en geeft daarnaast de mogelijkheid om eventuele knelpunten aan te pakken. De provincies zijn verantwoordelijk voor het op te stellen WKW-beleid en geven daar in samenwerking met de waterschappen invulling aan.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. We gaan in 2021 door met het uitvoeringsprogramma WOM, waarin we volgens planning KRW-maatregelen uitvoeren. Het behalen van onze doelen vergt wel een constante en substantiële inspanning.		Om de inpassingsmogelijkheden van KRW maatregelen goed te kunnen beoordelen wordt het NBW model gebruikt. De oplevering van nieuwe toetsingsresultaten voor noord en bijbehorend model, dat als vertrekpunt voor WOM-projecten wordt gebruikt, is vertraagd (3.4.4.a). Geplande voorverkenningen WOM projecten lopen hierdoor vertraging op, ondanks grote inspanningen van teams en inzet van extra capaciteit om vertraging te beperken. Dit betekent dat het risico dat KRW maatregelen in 2027 niet zijn afgerond verder is vergroot.

Begroting 2021		Realisatie 2021
b. We geven invulling aan het onderzoek naar de situatie in de ‘overige wateren”.		Afgelopen jaar zijn, o.a. voor de Sallandse Vennen (WKW) en de Raalterwetering, de KRW-maatregelen geconcretiseerd, zodat deze meegenomen kunnen worden in de WOM-projecten.
c. Bijdragen aan het invulling geven aan het provinciale beleid Waardevolle Kleine Wateren.		In Overijssel wordt samen met provincie en Vechtstromen gewerkt aan de evaluatie van de waardevolle kleine wateren. In Drenthe worden de WKW's nu ook gemonitord.

- D3. Alle wateren voldoen aan de daar geldende waterkwaliteitsdoelstellingen

Een goede waterkwaliteit is essentieel voor een gezond watersysteem. De belangrijkste chemische bedreigingen voor de waterkwaliteit zijn nutriënten, zware metalen, ammonium, gewasbeschermingsmiddelen, PAK’s en opkomende stoffen. Voor nutriënten zijn de opgave, de bronnen en de mogelijke maatregelen in beeld gebracht en in het KRW-maatregelenpakket opgenomen. Deels zijn deze maatregelen door WDODelta zelf en deels door een andere partij (bijvoorbeeld landbouw in DAW) genomen.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. We richten een meetnet in om de toestand en ontwikkelingen in het overige water in beeld te kunnen brengen.		De ontwikkeling van het meetnet Overig water loopt achter op schema. Naar verwachting is het ontwerp in 2022 gereed. Deze kleine vertraging heeft geen consequenties voor het doelbereik.
b. We zetten het onderzoek naar de risico’s van opkomende stoffen voor het watersysteem voort, mede afhankelijk van het beschikbaar komen van nieuwe onderzoeksmethoden.		Eind januari 2022 wordt de onder de Kennisimpuls Waterkwaliteit doorontwikkelde STOWA-risicobeoordelingssystematiek opgeleverd. De systematiek is nog maar zeer beperkt in de praktijk uitgetest. Uit een verkenning (praktijkcase) volgt geen eenduidig beeld over de potentiële impact op de onderzoeksresultaten die bijdragen aan de beleidsvorming. De voortzetting van het ecotoxicologische veldonderzoek naar risico's voor het watersysteem wordt weer binnen Rijn Oost verband afgestemd en na 2022 uitgevoerd.
c. We participeren in een pilot voor duurzame bollenteelt dat in Drenthe wordt opgezet onder leiding van de provincie Drenthe.		WDODelta is als regionale overheid betrokken bij het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe. Vanuit onze rol als waterbeheerder dragen we via kennis(delen) en advisering bij aan de uitvoering van het programma.
d. We gaan actief op zoek naar de mogelijkheid om met een pilot bij te dragen aan onderzoek naar duurzame verwijderingstechnieken voor opkomende stoffen, zo mogelijk in combinatie met onze KRW-opgave voor nutriënten op rwzi’s.		Binnen zowel het STOWA-verband als het Noord Nederlandse Netwerk Medicijnresten zijn diverse initiatieven verkend om een pilot duurzame technieken vorm te geven of te faciliteren. Een inschrijving in het STOWA kennisinnovatieprogramma is, mede vanwege het beperkte budget (ministerie I en W), niet gehonoreerd. In de uitvoering van een andere STOWA-pilot op de onderzoeksplant 'RWZI Emmen' zal WDODelta in 2022 met enkele andere waterschappen actief gaan participeren. Het betreft een veelbelovende techniek waarmee zowel fosfor als organische micro's met een relatief lage CO2-footprint kunnen worden verwijderd.

- D4. Juiste balans tussen belastbaarheid en belasting van het watersysteem

LTO Nederland heeft in 2013 het initiatief genomen voor een Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) waarmee de agrarische sector wil bijdragen aan een betere waterkwaliteit (KRW-doelen) en waterkwantiteit. Wij werken daarbij nauw samen met LTO, geheel in de lijn van ons coalitieakkoord. Het programma bestaat uit maatregelen in de bedrijfsvoering die bijvoorbeeld moeten leiden tot een duurzamer gebruik van de bodem, efficiënt gebruik van water en minder uitstoot van ongewenste stoffen in het grond- en oppervlaktewater.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. We werken samen, onder andere met LTO, in DAW-projecten, die de waterkwaliteit gunstig beïnvloeden.		De uitvoering van het DAW programma is inmiddels goed op gang gekomen. De cofinanciering die wij leveren voor de uitvoering van het programma is inmiddels volledig ingezet (totaal € 2,8 miljoen). LTO programmeert samen met de agrarische collectieven (in Overijssel) en Agrarische Natuur Drenthe de maatregelen. Deze maatregelen worden uitgevoerd tot en met eind 2023.

1.1.2 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting.
De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Watersysteem
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Personeelslasten	16.485	17.803	17.848	-45
Goederen en diensten	17.507	19.268	18.889	380
Kapitaallasten	12.318	12.590	12.121	469
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	-	115	54	61
Inkomsten	-2.589	-2.275	-2.360	85
Totaal programma lasten	**43.721**	**47.501**	**46.552**	**950**

Financieel perspectief	**2021**	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2021	47.501		
Realisatie 2021	46.552		
Saldo t.o.v. begroting	**950**	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	469	V	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	-45	N	I
Goederen en diensten	243	V	I
Onvoorzien	61	V	I
Inkomsten	85	V	I
Diverse kleine afwijkingen	137	V	I / S
	950	V	

Kapitaallasten en Personeelslasten (programma overstijgende afwijkingen)
Voor een nadere toelichting zie “Exploitatierekening naar programma’s”.

Goederen en diensten
Met betrekking tot goederen en diensten speelt er een aantal ontwikkelingen. In verband met corona en een herprioritering is er een voordeel met betrekking tot de inzet van externe bureaus voor planvorming (V € 320K). De subsidie KlimaatActief! is bijna volledig toegezegd inclusief de extra door de provincie beschikbaar gestelde bedragen. Uitbetaling kan pas plaatsvinden nadat de werkzaamheden daadwerkelijk zijn gerealiseerd (V € 84K). Per saldo is er op Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) meer subsidie uitbetaald dan geraamd (N € 427K). Doordat WDODelta dit samen met de provincies organiseert kan de daadwerkelijke last van de subsidie verschuiven in de tijd.

Zoals ook in de 2e bestuursrapportage aangekondigd zorgen zowel marktomstandigheden als beschikbare interne capaciteit voor vertraging van bepaalde werkzaamheden. Dit levert een eenmalige onderuitputting op van diverse budgetten welke een totaal vormen van V € 664K. Hierbij valt met name te denken aan het onderhoud van watergangen en peilregulerende kunstwerken, maar ook de afvoer van afval en huur van machines. Daar staat tegenover dat er door stijgende brandstofprijzen (HVO) en hoger dan geraamde uitgaven aan het onderhoud van materieel meerkosten zijn gemaakt (respectievelijk N € 58K en N € 154K).

Bovendien zijn er extra baggermetingen gedaan in het kader van IGP projecten en stedelijk water Zwolle die niet van te voren waren gepland. En er is aan het einde van het jaar nog een grote inhaalslag gemaakt met baggerwerkzaamheden die vanwege de pfas-problematiek in voorgaande jaren niet konden worden uitgevoerd (N € 440K).

Sinds 2019 is WDODelta verantwoordelijk voor het peilbeheer van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveensche Vaart. De verwachte opbrengsten voor dit beheer vallen lager uit dan verwacht. In de eerste plaats is er minder water opgepompt dan in voorgaande jaren. Daarnaast is in 2021 het rekenmodel voor de afrekening van de Drentse Hoofdvaart vastgesteld. De in rekening te brengen bedragen vallen lager uit dan verwacht. Daar staat tegenover dat de gewenningsbijdrage hoger uitvalt dan verwacht. Per saldo leidt dit tot een nadeel (N € 335K).

In het verlengde hiervan is er binnen het programma sprake van een voordeel op elektriciteitsverbruik. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met een gemiddeld verbruik en eventuele prijsstijgingen op de energiemarkt. Inmiddels blijkt het verbruik in 2021 lager uit te vallen dat verwacht. Dit geldt met name voor de gemalen aan de Drentse Hoofdvaart en Hoogeveensche Vaart. Per saldo levert dit een voordeel op (V € 222K).

De kosten van Aqualysis vallen dit jaar voor het programma watersysteem lager uit. De lagere kosten worden veroorzaakt door een lagere ILOW-puntprijs en een niet substantieel lagere afname van ILOW punten (V € 133K). Daarnaast heeft het waterschap alsnog een bijdrage ontvangen van provincie Overijssel voor uitgevoerde werkzaamheden in 2019 (V € 44K).

Er stond een aantal metingen in het kader van WOM gepland voor het einde van 2021, maar die zijn vertraagd. Dit levert een incidenteel voordeel op (V € 190K).

In de 2e bestuursrapportage werd al gemeld dat de post onvoorzien niet nodig zou zijn (V € 115K). Er is in het kader van een geschil met een derde partij een voorstel gedaan tot schikking. Hiervoor is een voorziening gevormd (N € 54K).

Inkomsten
Met betrekking tot de inkomsten zijn er, zoals in de 1e bestuursrapportage aangekondigd, minder grondverkopen gerealiseerd dan verwacht (N € 415K) en verder is er een veiling geweest waarbij materieel werd verkocht (V € 427K).
Daarnaast heeft het waterschap een nalatenschap ontvangen (V 73K). Omdat deze middelen nog niet besteed zijn, wordt bij de resultaatbestemming voorgesteld om deze tijdelijk toe te voegen aan de algemene reserve en in 2022 aan te wenden voor een specifiek genoemd doel.

1.2 Programma Waterketen

1.2.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

De waterketen bestaat uit het geheel van drinkwaterwinning, -productie en -levering en het inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater. De drinkwaterbedrijven verzorgen de drinkwaterproductie en distributie. De gemeenten zorgen via de rioolstelsels voor het inzamelen en het transport van afvalwater en een deel van het regenwater. Het afvalwater en het ingezamelde regenwater wordt door het waterschap getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en daar gezuiverd. De riolering en de rwzi's vormen samen de afvalwaterketen.

Een goed functionerende waterketen draagt bij aan een goede volksgezondheid, een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en een vermindering van wateroverlast in het stedelijk gebied. De rwzi's zijn één van de belangrijkste instrumenten voor het waterschap om de oppervlaktewaterkwaliteit te beïnvloeden. Daarnaast speelt de waterketen een belangrijke rol in de duurzaamheidsambities van het waterschap.

D. Wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater

- D1. Het effluent voldoet aan de lozingseisen van de desbetreffende rwzi

De oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen zijn bepalend voor de te behalen effluentkwaliteit van de rwzi's. De benodigde effluentkwaliteit hangt enerzijds af van de grootte van de rwzi en anderzijds van de functie, de kwaliteit en de omvang van het oppervlaktewater waarop het effluent wordt geloosd. Het activiteitenbesluit geeft standaardnormen voor stikstof en fosfaat in het effluent van rwzi's. Het is mogelijk om voor stikstof en fosfaat af te wijken van het activiteitenbesluit via maatwerkvoorschriften per rwzi. De lozingseisen van onze rwzi's zijn ongewijzigd t.o.v. de begroting van 2021. De prestatie-indicator: een nalevingspercentage van onze lozingseisen groter dan 99% is gehaald (99,94%).

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Regulier beheer en onderhoud van waterketen assets volgens de sturingsfilosofie rwzi's en risico-gestuurd onderhoud.		Dit is conform afspraken uitgevoerd.
b. Vervangingsinvesteringen conform assetmanagement methodiek.		Het merendeel van de vervangingsinvesteringen is uitgevoerd. Enkel het groot onderhoud van het rioolgemaal Lageweg is vertraagd vanwege de afhankelijkheid met een externe partij (netbeheerder). De beoogde werkzaamheden aan transportleiding Spaarbankbosch bleken na inspectie niet uitgevoerd te hoeven worden.
c. Het besluit van het algemeen bestuur over de strategie van nieuwe stoffen uit 2020 is vertaald in een uitvoeringsagenda en naar de investerings- en exploitatiebegroting van programma waterketen.		Na vaststelling van het beleid (drie sporen: 1. Voortzetten onderzoek naar de risico's voor het watersysteem; 2. Stimuleren bronaanpak; en 3. Actief bijdragen aan de ontwikkeling van meer duurzame (combinatie) technieken (pilots)) zijn deze activiteiten opgenomen in de exploitatiebegroting. Bij kansrijke pilots, waarvoor extra krediet nodig is, zal separate besluitvorming plaatsvinden zodat deze opgenomen kunnen worden in de investeringsbegroting.
d. Verkenning technieken verdergaande verwijdering nutriënten in combinatie met verwijdering opkomende stoffen op rwzi's.		Verkenningen zijn gestart, o.a. via Stowa en een aantal adviesbureaus. Kansen worden verder uitgewerkt, zoals de BC-GAC filtratie van Brightwork. Bij kansrijke pilots voor combinatie technieken zal separate besluitvorming plaatsvinden, indien hiervoor extra krediet nodig is.

E. Wij zorgen voor schoon effluent voor een bijdrage aan de volksgezondheid en hergebruik van het water

- E1. Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen

De prestatie-indicator bij dit operationele doel is om voor minimaal 99% te voldoen aan de afname overeenkomsten met de gemeenten. Dit hebben we net niet gehaald (gemalen 98,9%). We werken er in 2022 aan om de gemalen verder aan te passen, zodat we de streefwaarde wel behalen.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Uitvoering OAS-studies (Deventer, Meppel en Dieverbrug).		OAS Deventer is volgens planning gestart in de 2e helft van 2021. OAS Meppel en Dieverbrug zijn verplaatst naar 2023, respectievelijk 2025. Gemeenten Meppel en Dieverbrug hebben aangegeven in 2021 geen tijd beschikbaar te hebben voor een OAS. Deze vertraging heeft nog geen invloed op het behalen van de vereiste zuiveringsprestatie, vanwege de beschikbare capaciteitsruimte.
b. Actief accountmanagement met oog voor goede samenwerking in kader van het afvalwater van grote bedrijven.		Vanwege de actuele aanvraag van Fage, is deze capaciteit op deze aanvraag ingezet. De uitvoering van de maatregel schuift door naar 2022, dit heeft geen gevolgen voor het doelbereik. Door deze actuele aanvraag is veel ervaring opgedaan die toegepast zal worden bij de ontwikkeling van het actief accountmanagement in 2022.
c. Invulling geven aan vernieuwde samenwerking met RIVUS en Fluvius nu voldaan is aan de afspraken uit het Bestuursakkoord Water.		We liggen op koers met vernieuwde samenwerking. In RIVUS wordt een nieuw bestuursakkoord ondertekend, waarbij klimaat en water als leidende thema's zijn benoemd. In Fluvius is de samenwerking op gebied van klimaat bekrachtigd met de regionale adaptatiestrategie die door alle partners is vastgesteld. Voor de waterketen wordt gewerkt aan een nieuw Riolering & Water Programma.

- E2. De infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht

De prestatie indicator bij dit operationele doel is: "Indien van toepassing scoort WDODelta bij de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer op alle 5 aspecten (Functioneren, Financiën, Milieu, Toekomst en Betrouwbaarheid & Beschikbaarheid) beter dan het landelijk gemiddelde". De resultaten van deze bedrijfsvergelijking zijn pas in september 2022 beschikbaar.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Assetmanagement waterketen: in 2021 zijn de tactische assetmanagementplannen (AMP's) voor de assetgroepen rwzi's en transportgemalen gereed. Ter ondersteuning van assetmanagement wordt ons onderhoudsbeheersysteem Ultimo doorontwikkeld.		Deze maatregel is onderhevig aan ontwikkelingen binnen het organisatie brede traject voor de implementatie van Assetmanagement. Het AMP rioolgemalen is gereed. Het AMP rwzi's loopt vertraging op doordat de personele focus op het organisatie brede traject voor de implementatie van Assetmanagement ligt. De beoogde doorontwikkeling van Ultimo loopt volgens schema. De LTAP is technisch gereed en implementatie in Ultimo is gestart in Q4 2021 en loopt door t/m 2023.
b. Verdere digitalisering door verbetering van werking telemetriesystemen, betere datasystemen en online monitoring waardoor de prestaties van het afvalwatertransport zichtbaar wordt gemaakt.		De telemetrie systemen zijn verbeterd. In 2022 zal verder worden gewerkt aan de verbetering van rapportages, waaronder overstortrapportages.

Begroting 2021		Realisatie 2021
c. Uitvoering motie “Sturen op onzekerheden rwzi Echten” en, bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021, starten van de aanbesteding voor de herbouw van de Slibgisting Echten.		Het project Echten Groen gas+ en Circulair (Sliblijn Echten) wordt gefaseerd uitgevoerd. In de eerste fase wordt gestart met de elementen Groen gas+ zodanig dat de beoogde CO_2 afvanginstallatie later is toe te voegen. Aan deze fase wordt volop gewerkt. Na een Europese aanbesteding is er een aannemer geselecteerd om het ontwerp te maken van de nieuwe slibgisting Echten. In het najaar van 2022 wordt de kredietaanvraag verwacht en wordt er zo mogelijk een voorstel aan het AB voorgelegd over de CO_2 afvanginstallatie. Oplevering wordt verwacht in 2024. Intern wordt een versnelling van de beheerfase voorbereid (zowel verkoop van groen gas als beheer en onderhoud van de technische installatie).
d. Bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021, wordt gestart met de realisatie van een pilotinstallatie voor de terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen.		Op 18 mei 2021 heeft het AB ingestemd met de pilot terugwinnen cellulose Dalfsen. De voorbereidingen zijn gestart.
e. Informatieveiligheid van de procesautomatisering op het landelijk afgesproken niveau brengen.		Eind 2021 is een GAP-analyse voor informatieveiligheid opgeleverd. Begin 2022 besluit het DB over de prioritering van de te nemen maatregelen om in 2024 het gewenste niveau van informatieveiligheid te bereiken.

Innovatieve technieken

WDODelta werkt voor het bereiken van zijn doelstellingen mee aan diverse innovatieve technieken. Zo is gestart met de voorbereidingen van de pilot voor terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen. Zijn we, in combinatie met processturing, metingen naar lachgas aan het doen op rwzi Zwolle en rwzi Kampen. En stellen we de restwarmte van het effluent van Deventer beschikbaar voor de nabijgelegen woonwijk Zandweerd.
Op onze rwzi Hessenpoort hebben we testen uitgevoerd naar de toepassing van pure zuurstof (die ontstaat bij de productie van waterstof) op ons zuiveringsproces. Een dergelijk proces heeft veel potentie voor het reduceren van ons energieverbruik, de bijdrage aan een robuuste en toekomstgerichte rwzi en aan de regionale energietransitie (voorkomen netcongestie).

1.2.2 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting.
De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Waterketen
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Personeelslasten	6.265	6.999	6.774	225
Goederen en diensten	16.837	18.492	18.120	372
Kapitaallasten	14.469	11.750	11.000	750
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	700	84	-700	784
Inkomsten	-1.258	-1.236	-1.386	150
Totaal programma lasten	**37.013**	**36.089**	**33.808**	**2.281**

Financieel perspectief	**2021**	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2021	36.089		
Realisatie 2021	33.808		
Saldo t.o.v. begroting	**2.281**	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	750	V	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	225	V	I
Goederen en diensten	435	V	I
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	784	V	I
Inkomsten	182	V	I / S
Diverse kleine afwijkingen	-95	N	I / S
	2.281	V	

Kapitaallasten en Personeelslasten (programma overstijgende afwijkingen)
Voor een nadere toelichting zie “Exploitatierekening naar programma’s”.

Goederen en diensten / inkomsten
Er is sprake geweest van minder aankoop chemicaliën en laboratoriummaterialen, omdat er ook minder slib is geproduceerd (V € 214K). De kosten voor verwerking en transport van slib vielen ook lager uit (V € 185K).

De energiekosten zijn hoger uitgevallen door de toenemende prijzen en bijbehorende belastingen (N € 174K).

We hebben minder besteed aan externe bureaus (o.a. vertraging in de uitvoering van de OAS-studies en Assetmanagement waterketen) en de verschuldigde contributies-bijdragen aan diverse verenigingen en stichtingen vielen lager uit (V € 284K).

De afrekening over 2020 van diverse waterschappen in het kader van Grensoverschrijdend afvalwater viel uiteindelijk hoger uit dan ingeschat (N € 74K).

De inkomsten zijn hoger uitgevallen in verband met nog een aantal ontvangen bedragen over voorgaande jaren (V € 97K) en vanwege hogere baten voor aanvoer, afvoer en verwerking van slibafval (via o.a. Attero) (V € 85K).

Voorzieningen
In verband met het stilliggen van de slibgistingsinstallatie Echten werd in 2020 een voorziening gevormd voor de mogelijke terugbetaling van de reeds ontvangen BTW over de bouwkosten. De Belastingdienst heeft ons schriftelijk bevestigd dat er geen terugbetaling vereist is (V € 700K). Daarnaast hoefde er geen beroep gedaan te worden op het in de begroting opgenomen bedrag voor onvoorzien (V € 84K).

1.3 Programma Waterveiligheid

1.3.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Voor het programma waterveiligheid werken we aan verschillende doelen voor de komende jaren. De zuivere doelen van het waterschap zijn uitgewerkt in programma's. Binnen het programma waterveiligheid hebben we twee strategische- en vier operationele doelen voor de komende jaren geformuleerd.

F. Wij zorgen voor bescherming tegen hoog water

- F1. De primaire keringen voldoen aan de wettelijke norm

Om aan dit doel te voldoen, voeren we beheer en onderhoud uit, beoordelen we eens per 12 jaar de van de keringen in een wettelijke, landelijke beoordelingsronde en werken we aan het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP).
De vertragingen bij de onderstaande maatregelen hebben geen invloed op het behalen van het doel uit de Watervisie 'Meer dan water' om in 2045 al onze keringen aan de nieuwe normering te laten voldoen.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Stadsdijken Zwolle: afronding ontwerp van 7,6 km dijk.		Mijlpaal is bereikt
b. Stadsdijken Zwolle: start, als nodig, gedoogbesluit en/of ontwerp koninklijk besluit onteigening voor grondgebruik.		Nog niet alle gesprekken met de betrokkenen zijn gevoerd. Dus er kan nog niet met zekerheid worden gesteld dat een gedoogbesluit nodig is. Voor het industriegebied zijn de afspraken nagenoeg gemaakt. Deze vertraging geeft geen belemmering meer voor de start van de uitvoering in het najaar van 2022.
c. Zwolle-Olst: afronding voorontwerp van 28,9 km dijk.		Het opstellen van het voorontwerp heeft vertraging opgelopen. Het voorontwerp zal veel inhoud bevatten wat lijkt op een definitief ontwerp.
d. Verkenning Veilige Vecht: eerste analyse of systeemmaatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de waterveiligheidsopgave van de dijken.		Mijlpaal is bereikt.
e. Stenendijk Hasselt: afronding ontwerp 1,3 km dijk.		Mijlpaal is bereikt.
f. Noordelijke randmeerdijk: afronding ontwerp van 11 km waterveiligheidsopgave waarvan 300 m voor WDODelta.		Het projectplan Waterwet is in het AB van 20 april vastgesteld. Er is geen beroep aangetekend en daarmee is het projectplan onherroepelijk.
g. We beoordelen 3 normtrajecten volgens het WBI2017.		Normtraject 10-1 (Mastenbroek - Zwarte water) ligt bij de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) ter inzage. Normtraject 10-3 (Mastenbroek IJssel) is intern gereviewd en is aangeboden aan de ILT. Normtraject 9-2 (Zwartsluis - Kadoelen) wachten we nog op de definitieve resultaten van Rijkswaterstaat, voordat de resultaten aan de ILT aangeboden worden. Normtraject 53-1 (Deventer)is afgerond en is aan de ILT aangeboden. Het proces om tot een definitief oordeel te komen met de ILT en de daarna volgende bestuurscyclus is niet in zijn geheel in 2021 doorlopen. Hiervoor is meer tijd nodig. Dit is over de jaargrens heen gegaan. De programmering voor de beoordeling is in control.

Begroting 2021		Realisatie 2021
h. We hebben de voorbereiding voor de wettelijke beoordeling conform het WBI2017 van twee normtrajecten van de primaire keringen gereed.		De voorbereiding van normtraject 225 (verbindende waterkering vanaf de Ramspol tot aan IJsselmuiden) is afgerond. De voorbereiding van normtraject 11-1 (traject Hattem - Reevediep) is uitgevoerd in samenwerking met Waterschap Vallei en Veluwe. Ook is het voorbereidend onderzoek voor normtraject 11-2 (traject rondom Kampen) afgerond.

Hieronder in de tabel zijn de twee maatregelen voor het beheer opgenomen (i en j). De staat van onze keringen hebben wij niet opgenomen in de begroting, omdat daar jaarlijks in de waterveiligheidsrapportage over gerapporteerd wordt.

In het kader van Nationale Strategie Veiligheid heeft WDODelta de opdracht van het ministerie van I en W uitgevoerd om te komen tot een selectie en beoordeling van missiekritische objecten, inclusief een afhankelijkheids- en kwetsbaarheidsanalyse. Missiekritische objecten zijn kunstwerken in primaire of regionale keringen zoals gemalen, sluizen of duikers waarbij in het geval van een ramp of sabotage aanzienlijke schade te verwachten is voor het achterland. In deze studie hebben wij worst-case scenario's toegepast en de uitkomsten zoals afgesproken gerapporteerd aan het ministerie. Uit de analyse blijkt dat WDODelta vier missiekritische objecten in beheer heeft. Om de risico's van deze objecten expliciet te beheersen, krijgt dit een plek binnen de verdere uitwerking van de specifieke assetmanagementplannen (AMP).

Er zijn nieuwe uitgangspunten vastgesteld (door het DB) voor het opstellen van de legger van waterkeringen met bijbehorende beschermingszones. Deze gaan gelden voor keringen waarvan een versterking is uitgevoerd. Als basis is hiervoor gebruikt: "beschermen wat moet". Dit houdt in dat op basis van berekeningen wordt bepaald welke bescherming geldt voor welke delen van de kering, waarbij we onnodige beperkingen voor het gebruik van derden zoveel mogelijk voorkomen. Ook is door het DB de beleidsregel 'bouwen in het profiel voor vrije ruimte' aangenomen. In principe mag er niet gebouwd worden in het profiel van vrije ruimte, zodat de ruimte voor toekomstige dijkversterkingen wordt gereserveerd en de kosten voor deze dijkversterking niet onnodig hoog worden. Alleen op locaties waar al bebouwing aanwezig is, wordt het door deze beleidsregel mogelijk toch te bouwen in het profiel van vrije ruimte. Het gaat om plekken tussen huidige bebouwing of achter bestaande bebouwing. Tijdens versterkingen is hier al maatwerk nodig, daarom zal deze beleidsregel naar verwachting niet leiden tot extra kosten voor toekomstige dijkversterkingen. Dit DB-besluit is in lijn met de watervisie 'Meer dan water', waarin is opgenomen wat wij ons inzetten voor multifunctioneel gebruik van de dijken.

Begroting 2021		Realisatie 2021
i. Opstellen van de waterveiligheidsrapportage zoals voorgeschreven is in de invulling van zorgplicht (deze maatregel draagt bij aan doel (F1 en F2).		De waterveiligheidsrapportage van 2020 is gereed en ingebracht in het bestuur.
j. We streven ernaar de populatie van de muskusratten terug te dringen naar gemiddeld minder dan 0,15 vangsten per kilometer watergang per jaar.		Deze maatregel is ruimschoots gehaald. Het aantal vangsten per kilometer jaargang komt uit op gemiddeld 0,10 muskusratten per kilometer watergang.
k. We houden de ontwikkelingen rond keringtechniek (verbetering technieken dijkversterkingen, materiaal- en rekentechnieken) bij en vertalen deze naar de onderzoeksagenda met als doel de beheersorganisatie verder effectief en efficiënt te laten werken (deze maatregel draagt bij aan doel F1 en F2).		We hebben deelgenomen aan diverse relevante kennisoverleggen en zijn daardoor op de hoogte van actuele ontwikkelingen (voor zover mogelijk i.v.m. corona). Actuele onderwerpen die voor WDODelta relevant zijn worden toegevoegd aan de onderzoeksagenda. Actualisatie/ aanpassing van de programmering van de onderzoeken vindt continu plaats o.b.v. urgentie. Een voorbeeld van waar relevante kennis wordt opgedaan is bij de Hedwige-Prosperpolder.

Begroting 2021		Realisatie 2021
l. Innovatieprojecten voortvloeiend uit de onderzoeksagenda expliciet vertalen naar subsidie aanvragen binnen het HWBP. (deze maatregel draagt bij aan doel F1 en F2)		Dit is een doorlopende maatregel en deze is behaald. Definitieve subsidieaanvraag is voor één project gehonoreerd (onderzoek Dijken en natuur) en van één ander project aangevraagd en zo goed als afgerond (Opbarsten bij dijken). Voorstellen verlopen via het programmabestuur van het HWBP. Dit is de officiële route voor aanvragen voor innovatiesubsidie.

- F2. De regionale keringen voldoen aan de provinciale norm

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Nadere afspraken maken met de provincie over de toetsing van de regionale keringen.		De nieuwe normen voor de Sallandse weteringen zijn door Provinciale Staten vastgesteld en gaan per 1 februari 2022 van kracht. Afspraken over de beoordeling lopen volgens planning. Samen met de provincie Overijssel worden eerst de waterstanden bepaald waarop getoetst moet gaan worden.
b. Verkennen van (Integrale) strategieën om te komen tot de vereisten bescherming. Dit geldt in het bijzonder voor de Sallandse weteringen (relatie met o.a. verstedelijking).		Voor de vereiste bescherming wordt niet alleen gekeken vanuit de context van waterveiligheid. De technische maakbaarheid van waterveiligheidsoplossingen is begrensd. Om te komen tot een integrale strategie moet mogelijk een afweging gemaakt worden tussen de verschillende belangen en functies van de achterliggende gebieden. Daarom is in de start van de verkenning nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de verstedelijkingsopgave en de ontwikkelingen in het NOVI-gebied. Ook is om vanuit een andere context te kijken samenwerking gezocht met andere opgaven van het waterschap, zoals de watersysteemopgaven (droogte, NBW, KRP, enz.).

G. Wij beperken de schade als gevolg van een (dreigende) overstroming

- G1. Wij stimuleren met onze kennis gevolgbeperkend ruimtegebruik

Dit doel wordt in diverse werkzaamheden gerealiseerd. Onder andere tijdens het voortraject van vergunningverleningsprocessen en bijvoorbeeld bij het uitvoeren van watertoetsen. Maar ook door onze deelname en samenwerking met gebiedspartners, zoals binnen de verstedelijkingsopgave.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Communicatie over meerlaagsveiligheid wordt verkend in het handelingsperspectief in geval van een overstroming.		Op basis van de eerste uitkomsten van het onderzoek naar een handelingsperspectief bij overstromingen is eind Q4 2021 een eerste verkenning uitgevoerd naar de betekenis van dit handelingsperspectief op de meerlaagsveiligheid en de communicatie die daar passend bij is. Vanuit deze verkenning (en de afronding van het opstellen van een handelingsperspectief) wordt gewerkt aan een plan van aanpak Communicatie Meerlaagsveiligheid.

- G2. Wij dragen zorg voor een adequate crisisbeheersing met betrekking tot waterveiligheid

Er zijn diverse doorlopende activiteiten om te zorgen dat de rampen- en crisisbeheersing adequaat blijft. Hierover wordt ook in de jaarlijkse waterveiligheidsrapportage over gerapporteerd.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Opstellen van een handelingsperspectief in geval van een overstroming.		Voor een deel van het gebied is inmiddels het handelingsperspectief in beeld, ook de methode is uitgewerkt. Er is een start gemaakt om het handelingsperspectief in kaart te brengen voor het hele beheergebied.

1.3.2 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting.
De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Waterveiligheid
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Personeelslasten	3.941	4.269	4.135	134
Goederen en diensten	2.164	2.345	2.462	-117
Kapitaallasten	4.046	7.395	7.487	-92
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	-	-		-
Inkomsten	-180	-254	-298	44
Totaal programma lasten	**9.971**	**13.755**	**13.786**	**-31**

Financieel perspectief	2021	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2021	13.755		
Realisatie 2021	13.786		
Saldo t.o.v. begroting	**-31**	Nadeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	-92	N	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	134	V	I
Goederen en diensten	-90	N	I / S
Diverse kleine afwijkingen	17	V	I / S
	-31	N	

Kapitaallasten en Personeelslasten (programma overstijgende afwijkingen)
Voor een nadere toelichting zie “Exploitatierekening naar programma’s”.

Goederen en diensten / inkomsten
De populatie van de muskusratten is onder controle en daardoor was er minder materiaal nodig (V € 70K).

Tijdens de voorbereidingen van het project stenendijk Hasselt kwam naar voren dat er meer onderzoek naar de Stenendijk gedaan moest worden (N € 60K).

Tot slot is de verkenning voor het herstel van de kering Cellemuiden naar voren gehaald (N € 100K).

1.4 Programma Maatschappij en Organisatie

1.4.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Binnen het programma maatschappij en organisatie hebben we voor de komende planperiode van het WBP drie strategische- en twintig operationele doelen geformuleerd.

H.-K. Wij dragen bij aan een duurzame toekomst

Binnen de opgave Duurzaam Doen is ingezet op versterking van het programmatisch werken. Op basis van een bestuurlijk vastgestelde startnotitie werken wij een beleidskader uit om de opgaves voor de komende jaren op het gebied van energie, circulair en broeikasgassen te verkennen.
Diverse pilots zijn gestart ten aanzien van circulair, broeikasgassen en een verkenning voor de mogelijkheid om op een rwzi waterstof te produceren (Energy Hub). Daarnaast is geïnvesteerd in deelname aan windenergieprojecten en hebben we diverse zonneparken aangelegd op rwzi terreinen. Ten aanzien van het realiseren van het opwekken van duurzame energie (groen gas, zon en wind) zitten we op koers en zullen we de in 2017 vastgestelde opgave zeker behalen. Ook worden zowel bij onze bedrijfsvoering als bij het realiseren van projecten kansen voor biodiversiteit meegenomen.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. In 2021 zal naar verwachting windenergie Nieuwleusen operationeel zijn en een deel van de zonnepanelen op de rwzi locaties en daarmee een verwachte tussentijdse stand eind 2021 van ongeveer 21 miljoen kwh (13 + 8 (biogas)).		Energieopwekking ligt op schema (ca. 21 mln. kWh). Wind Nieuwleusen (participatie) is operationeel. Aanleg zonnepanelen op daken en rwzi's vordert en gaat door in komende jaren.
b. Door het opstellen van een energiemonitoringssysteem en dashboard zullen de eerste concrete maatregelen voor energiebesparing zichtbaar worden.		Dashboards voor opwek, zuiveren en inkoop zijn opgeleverd en worden gebruikt. Bij het zuiveren met name om trends waar te nemen en verder te optimaliseren. Het dashboard voor gebouwen staat in de planning. Voor het watersysteem speelt het knelpunt dat er veel objecten zijn waarvan nog niet alle data beschikbaar zijn.
c. In 2021 zullen diverse verkenningen, analyses en ook metingen plaatsvinden om de situatie bij WDODelta en de opgave over broeikasgasreductie en meer circulair in beeld te krijgen om vandaar uit een route met handelingsperspectieven met mogelijke maatregelen op te stellen.		Er is in 2021 aan diverse verkenningen gewerkt en die lopen nog door in de komende jaren. Dit zijn o.a.: Pijler energie: Smart Energy Hub (pilot energiebesparing); Pijler broeikasgas: Lachgasmetingen en scenariostudie rwzi's; Pijler circulair: Dalfsen (pilot cellulose), materialenpaspoort.
d. Het opzetten en starten met uitvoering van de evaluatie van biodiversiteit, gereed medio 2022		Er is een methodiek opgesteld om de uitvoering van biodiversiteit te monitoren. Deze is nog in ontwikkeling en zal naar verwachting in 2022 gehanteerd kunnen worden.

L.-O. Wij versterken de verbinding met de samenleving

De invoering van de Omgevingswet is enkele malen uitgesteld. De voorbereidingen hiervan zijn vrijwel gereed en worden in de loop van 2022, ruim voor de beoogde ingangsdatum (1/1/2023), afgerond. In de organisatie is veel aandacht besteed aan de nieuwe manier van werken, onder meer door het organiseren van "games" zodat de beoogde werking van de Omgevingswet concreet wordt ervaren.

Het afgelopen jaar heeft erfgoed en ruimtekwaliteit een structurele plek gekregen binnen ons watersysteem. Ook kennen we beleid en een subsidieregeling voor recreatief medegebruik. We stellen onze eigendommen open voor recreatie, mits dit veilig is en niet ten koste gaat van het functioneren. Ten aanzien van educatie, participatie bij projectenplannen, internationale missies en events zijn er vaak forse beperkingen geweest door de geldende

coronamaatregelen. Deze zijn zoveel als mogelijk opgelost door digitale tools in te zetten. Eind 2021 is wel weer een missie uitgevoerd in Zuid-Afrika.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Vaststelling WBP 2022-2027 in 4e kwartaal 2021		Is vastgesteld
b. De Waterschapsverordening (voorheen Keur) 1e kwartaal 2021.		Wordt 2e kwartaal 2022 vastgesteld omdat de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld. Door dit uitstel lag het voor de hand ook de inwerkingtreding van de Waterschapsverordening op te schuiven. Ruim voor ingang van de Omgevingswet (1/1/2023) vindt besluitvorming plaats.
c. Het projectbesluit/vergunning eigen dienst 1e kwartaal 2021		Is vastgesteld.
d. Participatiebeleid 1e kwartaal 2021 en DSO (digitaal stelsel omgevingswet) eerste versie		Is vastgesteld.
e. Landelijke co-creatie met betrokken partners, o.a. ontwikkeling van lesmateriaal voor MBO, HBO en de toegevoegde doelgroep primair onderwijs: ontwikkeling van 1 gezamenlijke les per jaar, het verzorgen van gastlessen voor HBO/WO studenten, begeleiden van afstudeerders en investeren in bezoekerscentra en digitale lessen en materiaal voor gebruik door docenten. Ook worden buitenactiviteiten in kleine groepen georganiseerd.		Vanwege coronamaatregelen vonden er veel minder gastlessen, excursies en evenementen plaats dan gepland (of gewenst). Ondanks bezettingsproblematiek zijn er in wel diverse initiatieven opgestart (MBO Groen, online rondleiding RWZI e.d.).
f. Een adequate bijdrage leveren aan de samenwerking met onze focuslanden Burkina Faso en Zuid Afrika.		De bijdrage is geleverd. Er heeft ook een missie naar Zuid-Afrika plaatsgevonden.
g. Het ontwikkelen van een structurele aanpak voor fondsenwerving Internationale samenwerking.		De aanpak voor fondsenwerving is ontwikkeld, echter de daadwerkelijke realisatie is verschoven naar medio 2022.
h. Het inventariseren en beantwoorden van kennisvragen teneinde de kennisbehoefte uit onze organisatie stevig te verbinden aan kennis uit onze Internationale samenwerking.		De kennisvragen zijn geïnventariseerd. De insteek daarbij is om de internationale kennisdeling onderdeel te maken van de waterschapsbrede kennis- en innovatieagenda. Diverse internationale "lessons learned" zijn gedeeld met de organisatie.
i. Updaten database waterschapserfgoed, het opstellen van een tijdlijn, een kaart Waardevolle landschappelijke waterstructuren, het toegankelijk maken van archieven en het ontwikkelen van een catalogus.		Er zijn verschillende maatregelen gerealiseerd. Daarnaast zijn er doorlopende adviesvragen. Het AB heeft op grond van de evaluatie Beleid watererfgoed en ruimtelijke kwaliteit op 14 december 2021 het besluit genomen tot een structureel budget.

P.-R. Wij voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten

In 2021 zijn er oefeningen gehouden en is de crisisorganisatie doorontwikkeld. Er is geïnvesteerd in doorontwikkeling van de organisatie met het project Wij Verbeteren, om daarmee onze strategische functie te versterken.

Op het gebied van digitale transformatie zijn er diverse pilots uitgevoerd, waarvan enkele succesvol zijn omgezet in concrete toepassingen. Enkele pilots zijn nog in ontwikkeling, wat past bij een innovatieve werkwijze. In onze bedrijfsvoering wordt de digitale transformatie ook zichtbaar: de Slimme kraan wordt mogelijk gekocht en ingezet, we maken regelmatig gebruik van drones en satellietbeelden en datagedreven werken wordt geleidelijk ingevoerd. Ook worden toepassingen ontwikkeld voor monitoring, bijv. energieverbruik van de rwzi's.

Samen met de invoering van assetmanagement en het inzetten van digitale transformatie leidt dit tot een organisatie die gesteld is voor haar huidige en toekomstige opgaves. Dit is nader uitgewerkt in de paragraaf bedrijfsvoering.

Begroting 2021		Realisatie 2021
a. Digitale transformatie: De strategie digitale transformatie komt gereed in voorjaar 2021 en wordt dan vanaf 2e kwartaal geïmplementeerd. Er zullen diverse voorstellen worden opgesteld, waarbij investeringen met voorrang worden uitgevoerd bij functies waar de komende jaren uitstroom gaat plaatsvinden.		De strategie is volgens planning opgeleverd en er is gestart met de uitvoering van de strategie. Vanuit de Watervisie ambities en WBP doelen gaat een werking uit die leidt tot meer behoefte aan data en datagedreven werken. Dat is een positieve ontwikkeling die bij gaat dragen aan de digitale transformatie van ons Waterschap. Er zijn diverse voorstellen uitgevoerd: Digischouw met landelijke spin-off, Dashboard Waterveiligheid met als spin-off meer permanent toezicht waterbeheer, Voorspellend grondwatermeetnet, de inzet van drones bij waterbeheer en MURA's, en de inzet van de Slimme Kraan voor actueel inzicht in ons areaal.
b. Assetmanagement: In fase I, vanaf najaar2020, zullen de projectgroepen strategische besluitvorming, informatievoorziening en organisatiesturing komen tot concrete producten, gereed uiteindelijk in het eerste kwartaal van 2022: een SAMP (strategisch assetmanagement plan), een format voor de AMP's, wordt gemeenschappelijke taal gebruikt en is er eind 2021 een concept afwegingsmethodiek Kosten-Prestatie-Risico. Er wordt eind 2021 een assetportfolio opgeleverd.		Het SAMP is eind 2021 gerealiseerd en wordt bestuurlijk vastgesteld op 8 februari 2022. In het SAMP is opgenomen: een strategisch kader voor AM, een format voor de AMP's en de afwegingsmethodiek. Daarnaast is de assetportfolio gereed en ook het assetmanagement woordenboek, wat de basis vormt voor gemeenschappelijk taalgebruik.
c. Informatieveiligheid: Vanaf 2021, voortgezet in de komende jaren, zullen de cyberrisico's van alle geautomatiseerde objecten geïnventariseerd en geclassificeerd worden en waar nodig, via technische of personele maatregelen, van aanvullende beveiliging voorzien worden. Aanvullend zullen detectiesystemen geïmplementeerd worden welke digitaal misbruik van deze objecten kunnen detecteren en zal response capaciteit voor mitigerende maatregelen gecreëerd worden.		De GAP-analyse is eind 2021 afgerond. In 2021 zijn enkele maatregelen al gerealiseerd. In Q1-2022 worden de GAP's omgezet naar voorgestelde verbeteracties of projecten inclusief extra benodigde middelen. Eind Q1 2022 vindt prioritering plaats en volgt een planning voor 2022-2023. Om het afgesproken veiligheidsniveau van 2023 (niveau 4 BIO) te halen, zullen naar verwachting extra middelen nodig zijn.

Begroting 2021		Realisatie 2021
d. Crisisbeheersing: In het jaar 2021 wordt het crisisplan en bijbehorend rollenboek geactualiseerd.		Het geactualiseerde crisisplan is behandeld in het DT en is ter consultatie aangeboden aan de crisispartners. Na verwerking van de zienswijzen is het plan aan het DB van 18 mei aangeboden en in het DB van 29 juni formeel vastgesteld. Het rollenboek is geactualiseerd en door de stuurgroep van het PCWMN op 27 mei vastgesteld.

1.4.2 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting.
De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Maatschappij en Organisatie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Personeelslasten	15.309	15.274	16.778	-1.504
Goederen en diensten	11.537	14.695	12.180	2.515
Kapitaallasten	1.932	2.809	2.177	632
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	45	543	-138	681
Inkomsten	-785	-1.026	-704	-322
Totaal programma lasten	**28.038**	**32.295**	**30.294**	**2.002**

**) De begrotingspost Personeelslasten is met € 487.000 verhoogd en de post Goederen en diensten met € 487.000 verlaagd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft de post reiskosten die nl. in de realisatie als Personeelslast wordt doorbelast naar de programma's.*

Financieel perspectief	2021	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2021	32.295		
Realisatie 2021	30.294		
Saldo t.o.v. begroting	**2.002**	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	632	V	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	-1.064	N	I
Personeelslasten	-440	N	I
Voorzieningen	681	V	I
Goederen en diensten	2.170	V	I / S
Diverse kleine afwijkingen	23	V	I / S
	2.002	V	

Kapitaallasten en Personeelslasten (programma overstijgende afwijkingen)

Voor een nadere toelichting zie "Exploitatierekening naar programma's".

Personeelslasten

In de CAO 2021 is afgesproken dat het persoonsgebonden basisbudget verhoogd wordt van € 5.000 naar € 6.000 per medewerker voor een periode van 5 jaar (N € 90K).

Vanwege krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om zelfstandig nieuwe medewerkers te werven. In 2021 is daar vaker een extern bureau voor ingeschakeld (N € 70K).

De mobiliteitskosten, waaronder de verplichte transitievergoeding welke verschuldigd is bij gedwongen vertrek van een medewerker of bij het niet verlengen van een tijdelijke arbeidsovereenkomst, zijn hoger uitgevallen. Deze overschrijding is bij de 2e bestuursrapportage al gemeld (N € 280K).

Voorzieningen
Voor een nadere toelichting: zie de paragraaf incidentele baten/lasten en de toelichting op de balans (passiva).

Goederen en diensten / inkomsten
De kosten voor de uitvoering van de belastinginning door GBLT zijn lager uitgevallen (V € 500). Dit wordt veroorzaakt door minder inhuur van personeel, vertraging in de oplevering van investeringen, lagere salariskosten door het vertrek/pensioen van medewerkers in combinatie met openstaande vacatures, eenmalige vrijval voorziening PBB, het niet aanwenden van de post onvoorzien, hogere kosten i.v.m. de wet digitale overheid en voor de inzet van deurwaarders. Aan de inkomstenkant vielen de invorderbaten veel hoger uit, werd er een vergoeding voor de aansluiting van Ommen ontvangen en compenseert het Rijk de kosten die samenhangen met de uitvoering van de KinderOpvangToeslagenAffaire (KOTA).

De definitieve afrekening van Het Waterschapshuis is ook lager uitgevallen (V € 85K).

Op de telefoonkosten is een voordeel ontstaan van € 350K. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat in de begroting rekening is gehouden met een gemiddeld bedrag voor de vervanging van telefoons. Dit jaar zijn er minder telefoons vervangen, maar volgend jaar zal het budget waarschijnlijk ontoereikend zijn. Op den duur wordt het ideaalcomplex bereikt, zodat er geen pieken in de uitgaven voor telefonie meer zijn. Ook is er een nieuw contract afgesloten dat voordeliger uitvalt.

Er is minder besteed aan externe opdrachten (V € 1.020K). Dit is deels een vertekend beeld, want bij het opstellen van de begroting is het niet altijd in te schatten in welke kostencategorie de kosten landen. Een groot deel van de kosten zijn gemaakt bij personeel. Verder hebben in 2021 niet alle initiatieven, waarbij externe deskundigheid wordt ingehuurd, doorgang kunnen vinden door onder andere COVID-19.

Door COVID-19 zijn er minder kosten gemaakt voor onze internationale samenwerking (V € 80K), was er minder schoonmaak nodig op onze kantoren omdat de medewerkers grotendeels thuiswerkten en is ook meer onderhoud zelf uitgevoerd. Dit levert een voordeel op van € 140K.

Door een bulk investering zijn er dit jaar minder kosten gemaakt voor onderhoud en incidentele vervangingen van kapotte apparatuur (V € 140K). Daartegenover staan hogere kosten voor software (N € 320K).

Als gevolg van de COVID-19 maatregelen zijn festivals en evenementen, waar normaal gesproken aan wordt bijgedragen (financieel en anderszins) niet doorgegaan. Ook waren er minder dienstreizen en konden recepties niet doorgaan. Tot slot hebben docenten minder gebruik gemaakt van onze diensten en was het niet noodzakelijk om materialen aan te schaffen. Dit alles heeft tot een voordeel geleid van € 175K.

2. Paragrafen

De paragrafen, die verplicht voorgeschreven zijn, geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

2.1 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de focuspunten van de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Dit biedt burgers en externe partners perspectief op de kwaliteit van de dienstverlening. Op basis van artikel 4.21 van het Waterschapsbesluit dient deze paragraaf ten minste “inzicht te bieden in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering”. Onderstaand wordt de focus van de ontwikkelingen uiteengezet.

Kaders
De ambtelijke organisatie dient voldoende uitgerust te zijn om het hoofd te bieden aan de positie van het waterschap ten opzichte van haar omgeving. Bij de taakuitvoering is er in toenemende mate sprake van afhankelijkheid van andere partners in het ruimtelijk domein, in (veiligheids-)ketens en in netwerken. De bedrijfsvoering van WDODelta geeft hier invulling aan.

Vanzelfsprekend is een goed functionerende fysieke infrastructuur van cruciaal belang voor het functioneren van het waterschap. Het op orde hebben van de fysieke infrastructuur is een randvoorwaarde en daarmee ook eerste prioriteit, nu en voor de toekomst.

De borging van de strategische kaders voor onze bedrijfsvoering vindt plaats via het in op 14 december vastgestelde Waterbeheerprogramma. Vastgesteld is dat WDODelta haar taken duurzaam uitvoert samen met onze omgeving. Dit is uitgewerkt in de strategische doelen:

- Wij versterken de verbinding met onze samenleving
- Wij voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten.

Operationalisering
In 2021 is ingezet op het opstellen van een Strategisch Asset Management Plan (maatregel Q1.1). Eind 2021 was het concept gereed voor formele bestuurlijke vaststelling (begin 2022). Dit SAMP is een belangrijke strategische basis voor verdere implementatie vanaf 2022. Hierdoor is een goede afweging op prestaties, risico's en kosten mogelijk t.b.v. het beheer en onderhoud van onze assets. In samenhang met assetmanagement is er volop gewerkt aan de verdere implementatie van doelsturing, het opzetten van een systeem van het monitoren van effecten en het versterken van het proces van strategie en beleidsvorming: het traject “Wij Verbeteren”. Dit traject heeft als doel het versterken van onze strategische functie en het versterken van de tactische laag bij diverse beheerafdelingen. Door deze organisatie aanpassing staan we beter gesteld voor onze toekomstige opgaves. In nauwe afstemming met de Ondernemingsraad (OR) is in 2021 een eindrapport voorbereid, zodat de OR begin 2022 een adviesaanvraag kan ontvangen. Ook zijn de voorbereidingen getroffen voor een Generiek Sociaal Plan, dat voor deze reorganisatie en toekomstige organisatie aanpassingen ingezet kan worden.

Voor onze dienstverlening is met name ingezet op verbetering van de toegankelijkheid van de producten en diensten voor onze omgeving. De wetgeving over digitale toegankelijkheid verplicht overheden om informatie en dienstverlening toegankelijk te maken voor alle ingezetenen. Ook is volop ingezet om – ondanks soms forse beperkingen voor fysiek contact en het niet kunnen organiseren van bijeenkomsten door corona- digitale alternatieven in te zetten om interactie met onze omgeving mogelijk te maken. De nieuwe communicatiestrategie “Luisteren verbindt” is geïmplementeerd, waarbij communicatie zich vooral richt op omgevingsgerichte interactie en minder op het zenden van informatie. We investeren vol op een communicatieve organisatie, die bouwt aan stevige relaties en participatie bevordert. Het vergroten van het bewustzijn is daarbij een belangrijk doel. Sociale media worden hierbij steeds intensiever ingezet.

Digitale transformatie wordt ingezet om onze bedrijfsvoering verder te optimaleren. Het meten van energieverbruik bij het zuiveren van water, of de inzet van “de slimme kraan” zijn uitgevoerde pilots, waardoor

we real-time informatie over onze assets of bijv. ons energieverbruik kunnen registreren en verdere optimalisatie mogelijk is.

Er is volop geïnvesteerd in het vergroten van onze digitale veiligheid. Naast concrete maatregelen is een GAP-analyse uitgevoerd, om te bepalen welke aanvullende maatregelen de komende jaren nodig zijn om in 2023 het vereiste veiligheidsniveau te bereiken.

Onderzoek is er gedaan naar mogelijkheden voor ombuigingen om te bezien of middelen optimaler kunnen worden ingezet. Hier zijn 2 lijnen uit gekomen: inzetten op versterking van het subsidieteam (nu 1 FTE) en het instellen van een onderzoeksagenda voor onze omvangrijke opgaves rondom HWBP (hoog water beschermingsprogramma). De onderzoeksagenda zorgt ervoor dat we kennis ontwikkelen om scherper te beoordelen, doelmatiger te ontwerpen en meer geoptimaliseerd beheren. Dit resulteert in een kostenbesparing op (middel)lange termijn.

Ook in 2021 was vrijwel het gehele jaar “thuiswerken tenzij” de landelijke richtlijn. Alle vergaderingen, zowel bestuurlijk als ambtelijk, konden via MS Teams effectief en veilig plaatsvinden, afgewisseld door enkele fysieke bijeenkomsten binnen de landelijke coronarichtlijnen. Omdat in 2020 bleek dat corona mogelijk jaren lang aanwezig zal blijven, zijn toen al voorbereidingen getroffen met ondersteuning door Arcadis om het hoofdkantoor geschikt te maken voor een permanente vorm van hybride werken.

Participatiewet
Bij WDODelta zijn 9 werkplekken gerealiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit is in de sector een bovengemiddeld beeld. Landelijk blijkt dat het aanbod van kandidaten te beperkt is om het vereiste quotum te behalen. Voor dit jaar is nog geen quotum vastgesteld en volgt ook geen handhaving hiervan.

2.2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. In plaats van een aparte paragraaf is er voor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar op te nemen in de programmaverantwoordingen.

2.3 Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig mogen worden beschouwd. In de onderstaande tabel zijn deze uiteengezet. Het onderstaande overzicht biedt geen inzicht in de integrale lasten die met een specifiek onderwerp samenhangen. Er is sprake van (mogelijke) samenhang met structurele lastenmutaties.

Betreft	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil
Proef plastics verwijderen	25	-	25
Schoonmaken slibbuffers op SOI Zwolle	25	20	5
Opbrengst ruilverkavelingsgrond	-200	-4	-196
SOI Echten	2.000	1.000	1.000
Energiefabriek Echten beheer en onderhoud (minder kosten)	-800	-800	-
Watersysteem opdrachten externe bureaus o.a. NBW toetsing	150	150	-
Vermindering kwetsbaarheid procesautomatisering	234	218	16
Onttrekking reserve Watersysteembeheer	-3.800	-3.800	-
Onttrekking reserve Zuiveringsbeheer	-1.500	-1.500	-
Mobiliteit		280	-280
Bijdrage provincies subsidieregeling Klimaat Actief		-190	190
Uitgekeerde subsidies Klimaat Actief		190	-190
Mutaties voorzieningen (zie specificatie)		-584	584
	-3.866	**-5.020**	**1.154**

Proef plastics verwijderen
Er is geen proef uitgevoerd voor het verwijderen van microplastics omdat het project anammox Zwolle in 2022/2023 in uitvoering gaat.

Schoonmaken slibbuffers
De slibbuffers in Zwolle zijn afgelopen jaar 1 keer schoongemaakt i.v.m. andere manier van slib mengen in de buffers.

Opbrengst ruilverkavelingsgrond
Bij het opstellen van de begroting is reeds aangegeven dat de post verkoop gronden jaarlijks sterk fluctueert. In 2021 zijn er slechts een paar kleine percelen verkocht.

SOI Echten
In verband met de uitbedrijf genomen slibgistingsinstallatie hebben we o.a. meerkosten gemaakt voor de afzet en transport slib, chemicaliën ter grootte van € 1 miljoen. De bedrijfsprocessen binnen alle waterketenlocaties zijn geoptimaliseerd om de lagere slibgistingsinstallatie capaciteit op te vangen, o.a. hierdoor zijn de meerkosten lagere dan begroot.

Vermindering kwetsbaarheid procesautomatisering
Er is een IDS (Intrusion Detection System) aangeschaft waarmee ongewenste verstoringen op het PA netwerk, veroorzaakt door invloeden van buitenaf, vroegtijdig worden gesignaleerd en geïsoleerd om de kans op uitval en schade te beperken.

Onttrekking reserves
Ten laste van de egalisatiereserves is de begrote onttrekking van € 5,3 miljoen gebracht ((Watersysteemheffing € 3,8 miljoen en Zuiveringsheffing € 1.5 miljoen).

Mobiliteit
Op verschillende afdelingen is met medewerkers gesproken in het kader van mobiliteit, zijn mobiliteitstrajecten gestart en zijn overeenkomsten geëffectueerd. De totale kosten die met de uitvoering gemoeid zijn, vielen hoger uit dan begroot.

Toevoeging en onttrekkingen voorzieningen
De voorzieningen zijn per saldo als volgt eenmalig gemuteerd:

- Pensioenverplichting bestuurders (vrijval V € 105)
- Wachtgeld voormalige bestuurders (vrijval V € 50K)
- Studieregeling PBB (vrijval € 149K en dotatie € 346K per saldo N € 197K)

- Uitkering voormalig personeel (N € 20K)
- Overige voorzieningen (N € 54K)
- Belastingteruggave Echten (vrijval V € 700K).

2.4 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de paragraaf onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die uit de voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves
Ten laste van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie zijn alleen de begrote onttrekkingen gedaan (Watersysteemheffing € 3,8 miljoen en Zuiveringsheffing € 1,5 miljoen). De bestemmingsreserve HWBP is niet gemuteerd.

Onttrekkingen aan voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd voor specifieke kostenposten, verplichtingen, verliezen of risico's die zijn ontstaan in het verleden, waarvan de omvang op voorhand redelijkerwijs in te schatten is. De volgende bedragen zijn onttrokken of vrijgevallen ten gunste van de exploitatie:

Onttrekkingen aan voorzieningen:	x € 1.000
- Belastingteruggave Echten	700
- Pensioenverplichting bestuurders	294
- Wachtgeld voormalig bestuurders	161
- Studieregeling PBB	149
- Uitkering voormalig personeel/mobiliteit	99
- Thuiswerkfacilteiten	88
- Jubilea uitkeringen	84
TOTAAL	**1.575**

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

2.5 Waterschapsbelastingen

Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen, de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.
De kosten van de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonersdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het waterbeheersysteem.
De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib.
De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar watersysteembeheer.

In de door het bestuur vastgestelde kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de taak watersysteembeheer naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over de belanghebbenden in de taak.

Categorie	*Percentage*
• Inwoners	35,00%
• Gebouwd	47,98%

- Agrarisch en overig ongebouwd 16,65%
- Bos en natuur 0,37%

De kostenverdelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Kwijtschelding

WDODelta hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid. Voor kwijtschelding werd rekening gehouden met onderstaande eenheden:
- watersysteembeheer (inwoners) 14.100
- zuiveringsheffing (v.e.) 27.400

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De controle op de volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Watersysteembeheer

De belastingopbrengst is als volgt:

Bedragen x € 1.000.000

	Begroting 2021	Realisatie 2021
Ingezetenen	28,0	28,2
Gebouwd	36,3	36,9
Ongebouwd	11,8	11,8
Natuur	0,3	0,3
Wegen	0,8	0,8
Verontreinigingsheffing	0,2	0,6
Kwijtschelding	-1,5	-1,3
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	-0,1
	75,7	**77,2**

Grondslag voor de heffing:

Als basis voor de heffing zijn de volgende aantallen gehanteerd:	Begroting 2021	Realisatie 2021
Ingezetenen (bruto) in wooneenheden	262.900	263.600
Gebouwd binnendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	82.421	83.639
Gebouwd buitendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	697	649
Ongebouwd, oppervlakte binnendijks (in hectare)	148.900	148.900
Ongebouwd, oppervlakte buitendijks (in hectare)	3.300	3.300
Ongebouwd, oppervlakte wegen binnendijks (in hectare)	5.200	5.200
Ongebouwd, oppervlakte wegen buitendijks (in hectare)	-	-
Natuur, oppervlakte (in hectare)	55.800	55.800
Kwijtschelding ingezetenen (in wooneenheden)	-14.100	-11.500

Opbrengst belastingen

De opbrengst is hoger uitgekomen dan begroot vanwege met name de gunstige waardeontwikkeling en areaaluitbreidingen in de woningmarkt. Er was rekening gehouden met een waardestijging van 6%. De werkelijke waardestijging komt uit op ongeveer 7,3%. Samen met een te lage basis WOZ-waarde voor belastingjaar 2021 – meegenomen uit belastingjaar 2020 - wordt € 475.000 van de afwijking ten opzichte van het kerncijfer hiermee verklaard.

Een ander deel van de extra opbrengst (€ 340.000) hangt samen met de over voorgaande jaren opgelegde aanslagen voor de verontreinigingsheffing bedrijfsruimten op basis van onze meldingen.

Kwijtschelding
In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag van € 1.503.000. De werkelijke kwijtschelding komt uit op € 1.299.000; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 69.000 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2021 zullen worden gedaan.

Zuiveringsbeheer
De belastingopbrengst was als volgt:
Bedragen x € 1.000.000

Zuiveringsbeheer	Begroting 2021	Realisatie 2021
Opbrengst bedrijven	12,8	14,6
Opbrengst huishoudens	35,3	35,6
Kwijtschelding	-1,6	-1,3
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	-0,1
	46,3	**48,8**

Grondslag voor de heffing:

Als basis voor de heffing zijn de volgende aantallen gehanteerd:	Begroting 2021	Realisatie 2021
Verontreinigingseenheden bedrijven (v.e.'s)	221.600	227.000
Verontreinigingseenheden forfaitair (v.e.'s)	611.800	614.700
Kwijtschelding huishoudens (v.e.'s)	-27.400	-21.200

Opbrengst belastingen
De uitkomst van de analyse van de effecten van de coronamaatregelen op de definitieve aanslagoplegging voor machtigingsbedrijven voor belastingjaar 2020 en de gegevens van het ingenomen water in 2020, geeft aan dat het effect van de coronacrisis voor dat belastingjaar veel minder negatief is dan verwacht bij de jaarrapportage 2020 (extra opbrengst van € 1 miljoen). Omdat in 2021 de coronamaatregelen vergelijkbaar waren met de situatie in 2020, is het realistisch om ook voor belastingjaar 2021 uit te gaan van dezelfde percentages en vervuilingseenheden (extra opbrengst € 0,2 miljoen). In de cijfers van het ingenomen water in 2020 zijn de corona-effecten voor ongeveer 50% zijn verdisconteerd, daarom bevat de prognose voor 2021 nog altijd onzekerheden.

Voor belastingjaar 2019 zijn alle en voor 2020 inmiddels 60 van de 79 heffingstechnologische aanslagen definitief vastgesteld. Het verschil van in totaal € 608.000 wordt grotendeels veroorzaakt door afwijkingen tussen de ingeschatte voorlopige en uiteindelijk definitieve aanslagen. Daarnaast zijn er nieuw opgevoerde bedrijven in de aanslag betrokken naar aanleiding van uitgevoerde leegstandscontroles. Deze gunstige ontwikkelingen werkten ook door in de opbrengst voor 2021.

Kwijtschelding
In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag 2021 van € 1.580.000. De werkelijke kwijtschelding komt uit op € 1.312.000; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 92.000 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2021 zullen worden gedaan.

Oninbaar
Bij het opstellen van de jaarcijfers voor heffing en inning van de waterschapsbelasting doet GBLT ieder jaar een voorstel voor de te treffen voorziening dubieuze heffingsdebiteuren. Hiervoor is door GBLT een methode ontwikkeld gebaseerd op een risico inschatting ten aanzien van de mate van incassering van de vorderingen. Deze systematiek voor het debiteurensaldo is op basis van een statisch-dynamische beoordeling van de fase waarin een vordering zich bevindt.

Vanwege de KOTA mogen de waterschappen de in de voorgaande jaren als oninbaar of als kwijtschelding afgeboekte aanslagen van gedupeerde ouders bij het Rijk in rekening brengen. Dit bedrag is tot nu toe bepaald op € 80.740. Deze KOTA vergoeding is ten gunste van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren gebracht.

Volgens de jaaropgave GBLT moet uitgegaan worden van een voorziening dubieuze belasting debiteuren per ultimo 2021 van € 625.000.

Hierna wordt per taak het verloop van oninbaar toegelicht:

Oninbaar watersysteembeheer
Bedragen x € 1.000

Op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie		96
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	339	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	314	
		25
Totaal oninbaar Watersysteemheffing		**121**

Oninbaar zuiveringsbeheer
Bedragen x € 1.000

Op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie		106
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	332	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	311	
		21
Totaal oninbaar Zuiveringsheffing		**127**

Samengevat (incl. dividend)
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Opbrengst watersysteemheffing				
Watersysteem- en wegenheffing gebouwd	34.238	36.349	36.866	517
Watersysteem- en wegenheffing ingezetenen	26.356	28.018	28.202	184
Watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	11.682	11.795	11.795	-
Watersysteem- en wegenheffing natuur	259	280	280	-
Watersysteem- en wegenheffing wegen	817	819	836	17
Verontreinigingsheffing	200	220	588	368
Kwijtschelding	-1.343	-1.503	-1.299	204
Oninbaar	53	-200	-96	104
Dividend	1.998	2.001	1.635	-366
Totaal opbrengst watersysteemheffing	*74.260*	*77.779*	*78.807*	*1.028*
Opbrengst zuiveringsbeheer				
Zuiveringsheffing bedrijven	11.859	12.775	14.590	1.815
Zuiveringsheffing huishoudens	34.982	35.267	35.574	307
Kwijtschelding	-1.449	-1.580	-1.312	268
Oninbaar	93	-200	-106	94
Dividend	299	299	244	-55
Totaal opbrengst zuiveringsbeheer	*45.784*	*46.561*	*48.990*	*2.429*
Totaal	**120.044**	**124.340**	**127.797**	**3.457**

2.6 Weerstandsvermogen

Inleiding
Er kan op risico`s worden gestuurd door deze te vermijden, te beheersen en/of door middelen te reserveren om de verwachte financiële gevolgen op te vangen. Het maken van keuzes t.a.v. het vermijden en het beheersen van risico`s maakt onderdeel uit van het begrotingsproces en van het risicomanagement. Bij de jaarstukken wordt het besluit aangeboden om middelen te reserveren.
Dit gebeurt via een voorstel tot het wijzigen van de reservepositie. Dat voorstel wordt geeffectueerd via de resultaatbestemming. In deze paragraaf wordt de voorgestelde wijziging m.b.t. de reservepositie als gevolg van de risico-inventarisatie 2021 nader toegelicht.

Methode
Het risicoprofiel vormt de basis voor het bepalen van de gewenste omvang van de algemene reserves. Uit het risicoprofiel komt naar voren, wat er nodig is om financiële tegenvallers te dekken, die kunnen ontstaan als de risico's optreden. Ten behoeve van dit inzicht is het risicoprofiel in 2021 geactualiseerd, deze actualisatie voeren wij jaarlijks uit.

De omvang van de benodigde dekking is bepaald op basis van een statistische berekening, de 'Monte Carlo simulatie'. Door deze methode te gebruiken wordt voorkomen, dat er meer dan noodzakelijk wordt gereserveerd ter dekking van de risico`s.

Er wordt afzonderlijk voor de risico`s gereserveerd die zich mogelijk kunnen voordoen t.a.v. de taak watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Het toepassing geven aan deze precisering van de beschikbare weerstandscapaciteit over deze taakvelden is wettelijk bepaald. Risico`s die toekomen aan beide taken zijn verdeeld conform de toerekening van het programma M&O aan beide taken.

Bij het inventariseren van risico`s is getracht om vooruit te kijken, voorbij de periode van de meerjarenraming. We leggen nu vermogen opzij, om te borgen dat we in de toekomst aan onze verplichtingen kunnen voldoen, zonder grote schommelingen in de tariefstelling.

Risico`s zijn naar hun aard eenmalig. Wanneer risico`s zich frequent voordoen, is er immers geen sprake meer van een incident, maar een verwachte kostenpost die in de meerjarenraming opgenomen behoort te worden. De gevolgen van de geïnventariseerde risico`s zijn daarom eenmalig meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen.

In de berekening zijn projectgebonden risico`s en gevolgen van beleidskeuzes niet meegenomen. De impact van de meeste projectrisico`s op de lastendruk wordt beperkt door deze te verantwoorden binnen de kapitaallasten.

Externe omstandigheden
Externe omstandigheden leiden in toenemende mate tot onzekerheid t.a.v. onze taakuitoefening. Daar waar er bij het identificeren van risico`s in 2021 een gunstig beeld ontstond door het (voorlopig) afnemen van de impact van corona; wordt deze ontwikkeling nu overschaduwd door de gevolgen van de oorlog in Ukraine.

Dat wijzigende externe omstandigheden een potentieel kosten opdrijvend effect hebben, is duidelijk. De impact van deze ontwikkeling is lastig in te schatten. Deze maken nog geen onderdeel uit van de berekende weerstandscapaciteit. Naar verwachting gaan een aantal zaken zeker een rol spelen:
- De toegenomen leveringsonzekerheid m.b.t. energie (gas en stroom) kan van invloed zijn op de continuïteit van onderdelen van onze bedrijfsvoering.
- Als gevolg van prijsstijgingen (inflatie) neemt het vermogen van onze ingezetenen, agrariërs, natuurorganisaties en bedrijven om belasting op te brengen af.

Beleid
Het actuele beleid van WDODelta laat zich kort schetsen door een tweetal bepalingen:

- In hoofdstuk 3 van het beleid Weerstandsvermogen Risicomanagement Reserve en Voorziening (WRRV) wordt bepaald dat: `Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen: de weerstandscapaciteit enerzijds, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's anderzijds, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.`

- In hoofdstuk 5 van het beleid WRRV wordt bepaald dat: `De beleidslijn van het waterschap Drents Overijsselse Delta is dat de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves. Gezien de geheel eigen dynamiek van tariefstelling wordt de onbenutte belastingcapaciteit nihil verondersteld. De stille reserves worden niet betrokken in de weerstandscapaciteit, omdat onzeker is wanneer en in welke omvang deze middelen beschikbaar komen. Eventuele begrotingsoverschotten kunnen door het algemeen bestuur via de resultaatbestemming toegevoegd worden aan de algemene reserves. Voor de resultaatbestemming maakt het begrotingsoverschot (rekeningresultaat) nog geen onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de paragraaf weerstandsvermogen – naast een duiding van de weerstandscapaciteit en het beleid – ook een inventarisatie en een weergave van de risico`s bevat. Deze zijn onderstaand via een top-5 gepresenteerd.

Nr.	risico	oorzaken	gevolgen
1	Informatieveiligheid, hack, informatielek, verkoop data, geen toegang tot data.	Inbreuk op netwerk, oneigenlijk gebruik, nalatigheid, conversie van systemen.	Discontinuïteit bedrijfsvoering, aansprakelijkstelling, boete door autoriteit persoonsgegevens.
2	Hogere energielasten	Marktomstandigheden, Uitvallende zonnepanelen. Wisselende weersomstandigheden. Hogere energievraag.	Flink stijgende kosten, aanvullend inkopen energie en vergroening-certificaten.
3	Waterschap is als eigenaar van een brug (van substantiële omvang), gemalen of andere assets genoodzaakt herinvesteringen te plegen en draagt de asset daarna over aan een gemeente.	Bruggen, gemalen of andere assets kunnen alleen in beheer worden overgedragen als ze een goede staat van onderhoud hebben, of de kosten voor onderhoud worden afgekocht.	Investeringen die niet ten lasten van de kapitaallasten gebracht kunnen worden.
4	Significantie discontinuïteit van het zuiveringsproces.	Illegale lozing, Calamiteit bij industriebedrijf, vandalisme, etc.	Herstelproces en slibafzet - (mogelijk) - Inzet team handhaving opsporing veroorzaker; - Inzet medewerkers bestrijden gevolgen (calamiteit); - Verhalen van de kosten op veroorzaker (juridisch).
5	Breuk van persleiding van significante omvang.	Gestuurde boring, plaatsing opstallen, mechanische schade.	Reparatie kosten, transporten van afvalwater, gevolgschade omgeving in begroting investeringspost opgenomen voor urgent onderhoud/reparatie.

De beheersing van deze risico's vindt plaats in de betreffende programma's. Via planvorming, monitoring en bijsturing en het nodige onderhoud, beheer en handhaving, wordt zoveel mogelijk zeker gesteld dat de geschetste, ongewenste, gevolgen zullen optreden. Bij het bepalen van de omvang van de financiële risico`s is gerekend met netto impact (dus na beheersing op dit moment).

<u>Weerstandsvermogen</u>
Het weerstandsvermogen is het verhoudingsgetal tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Waarbij de beschikbare capaciteit bestaat uit de omvang van de algemene reserves en de benodigde capaciteit wordt bepaald via simulatie van het risicoprofiel. Als we hetzelfde bedrag in de algemene reserves beschikbaar hebben als de bedragen die uit de risico's naar voren komen, is de verhouding tussen die getallen 1.

Een weerstandsvermogen van 1, krijgt de waardering “op de grens van matig en voldoende”[1]. Dat is logisch, gezien het feit dat we nu in het risicodossier de “voorziene” risico’s hebben opgenomen. Er kan altijd iets anders gebeuren dan verwacht; er kunnen ook onvoorziene risico’s optreden. Daarom werken we met een opslag, een factor bovenop het berekende bedrag. Conform de begroting 2022, bedraagt deze factor 1,6.

Bepaling Weerstandsvermogen Watersysteembeheer
Uit het risicoprofiel 2021 blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico’s die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak Watersysteembeheer, € 3,2 miljoen bedraagt.

Dit leidt tot een benodigde omvang van het weerstandsvermogen voor de taak watersysteembeheer van 1,6 x € 3,2 miljoen; afgerond € 5,1 miljoen. Daarom wordt voorgesteld om bij de vaststelling van de jaarstukken € 0,6 miljoen aan de algemene reserve watersysteembeheer toe te voegen.

Bepaling Weerstandsvermogen zuiveringsbeheer
Uit het risicoprofiel 2021 blijkt, dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico’s die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak Zuiveringsbeheer € 1,9 miljoen bedraagt.

Een ratio van 1,6 x € 1,9 miljoen komt uit op een algemene reserve van afgerond € 2,9 miljoen. Daarom wordt voorgesteld om bij de vaststelling van de jaarstukken dit bedrag als algemene reserve zuiveringsbeheer aan te houden. Er wordt een toevoeging aan de reserve voorgesteld van € 0,4 miljoen.

Samenvattend: bij het vaststellen van deze jaarstukken wordt voorgesteld om de volgende bedragen toe te voegen :

Taak	Algemene reserve 31/12/2021	Mutatie (toevoeging)	Algemene reserve na wijziging
Watersysteembeheer	€ 4,5 miljoen	+ € 0,6 miljoen	€ 5,1 miljoen
Zuiveringsbeheer	€ 2,5 miljoen	+ € 0,4 miljoen	€ 2,9 miljoen

In de vergadering van november 2021 heeft het algemeen bestuur de intentie uitgesproken om de bovenstaande toevoegingen bij de behandeling van de jaarrekening 2021 te effectueren omdat op dat moment voldoende zicht bestaat op het resultaat over het boekjaar 2021. De mogelijkheid is dan aanwezig om de aanpassingen te heroverwegen. De keuze voor het aanhouden van het bepaalde weerstandsvermogen kan op dat moment goed tegen de financiële positie worden afgewogen.
Kortom: deze mutaties zullen na het vaststellen van deze jaarstukken worden geëffectueerd.

2.7 Financiering

Algemeen
De Nederlandse economie is in 2021 krachtig hersteld uit de coronarecessie. Het loslaten van contactbeperkende maatregelen zorgde voor stevig aantrekkende bestedingen en een opleving van het vertrouwen. De wereldwijde economie is zo snel opgelopen dat productieketens het hersteltempo van de vraag niet aankonden. Met als resultaat materiaaltekorten en lange levertijden, hetgeen de productie van goederen heeft afgeremd. De inflatie is mede hierdoor in 2021 scherp opgelopen en bedroeg gemiddeld 2,7%. De Nederlandse economie loopt op dit moment tegen haar capaciteitsgrenzen aan. Het bruto binnenlands product groeide in 2021 met 4,5%. De rente op de Nederlandse kapitaal- en geldmarkt is in 2021 gestegen ten opzichte van het jaar 2020 maar was in 2021 historisch gezien nog steeds erg laag.

Schatkistbankieren
In 2021 waren er geen tijdelijk overtollige financiële middelen van het waterschap aanwezig. Er hebben daarom geen afdrachten plaatsgevonden aan de Nederlandse schatkist vanwege de wettelijke verplichting tot schatkistbankieren. De doelmatigheidsdrempel is in het eerste halfjaar van (afgerond) €

[1] Bron: normstelling ontwikkeling door NARIS/Universiteit Twente

1,1 miljoen (0,75% van het begrotingstotaal) en het tweede halfjaar van (afgerond) € 2,9 miljoen (2% van het begrotingstotaal) niet overschreden.

Rentebeheer

Rente op de geldmarkt (geldleningen met een looptijd van maximaal 1 jaar)

De kortlopende rente is historisch laag niveau gebleven. De gemiddelde schuld van het waterschap met betrekking tot het rekeningcourant krediet bij de Nederlandse Waterschapsbank is onder de kredietlimiet van € 35 miljoen gebleven. Over deze kortlopende schuld is 0,0% rente betaald.

Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar)

De langlopende rente heeft een lichte stijging laten zien ten opzichte van 2020. Historisch gezien bevond de rente zich in 2021, conform 2020, nog steeds op een laag niveau.

Vanwege met name de herfinanciering van betaalde aflossingsverplichtingen van bestaande geldleningen en de financiering van investeringsprojecten zijn twee langlopende geldleningen aangetrokken voor € 22,5 miljoen. Deze geldleningen zijn afgesloten voor een ongewogen gemiddeld rentepercentage van -/- 0,32%. Zie tabel 2 voor een specificatie van deze geldleningen.

Binnen het door het Algemeen bestuur afgegeven mandaat zijn in 2021 onderstaande nieuwe geldleningen afgesloten.

Bedragen x € 1.000.000

Geldverstrekker	Bedrag lening €	Rente%	Soort	Stortingsdatum	Looptijd	Einddatum
NWB 10030871	7,5	-0,340%	fixe	17-2-2021	6	17-2-2026
NWB 10031397	15,0	-0,304%	fixe	9-12-2021	3	9-12-2024
Totaal	**22,5**					

Fixe = een langlopende lening waarbij de rente tijdens de gehele looptijd van de lening vaststaat en waarbij de lening in één keer wordt afgelost op de einddatum van de lening.

Maatwerk = een langlopende geldlening voor een bepaalde vaste periode, waarbij er tussentijds aflossingen plaatsvinden. Deze aflossingen zijn qua omvang en het moment waarop afgestemd op de toekomstige financieringsbehoeften.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

De limiet 2021 bedraagt € 34,9 miljoen en is conform wet FIDO berekend door 23% van het totaal van de bruto-lasten conform begroting 2021 te nemen. De limiet schrijft voor hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal één jaar, waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De kaslimiet beoogt fluctuaties in de rentelasten te beheersen. De netto vlottende schuld is in alle kwartalen van 2021 onder de kasgeldlimiet gebleven. Zie hiervoor de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000.000

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kasgeldlimiet	34,9	34,9	34,9	34,9
Gemiddelde netto vlottende schuld	23,0	7,5	10,2	15,0
Onderschrijding	**11,9**	**27,4**	**24,7**	**19,9**

Renterisiconorm

De norm bedraagt voor 2021 (afgerond) € 45,5 miljoen en is conform wet FIDO berekend door 30% van het totaal van de brutolasten conform begroting 2021 te nemen. De norm schrijft voor welk bedrag maximaal per jaar mag worden afgelost c.q. mag worden herzien aan rente met betrekking tot de vaste schuld. Het doel is beheersing

van fluctuaties in rentelasten met betrekking tot de vaste schuld. De betaalde aflossingsbedragen bedroegen in 2021 (afgerond) € 4 miljoen. Deze norm is niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aflossingen	4,3	4,0	11,0	1,0	1,0
Renterisiconorm	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5
Renterisiconormruimte	**41,2**	**41,5**	**34,5**	**44,5**	**44,5**

Financieringstekort
Het financieringstekort is lager uitgevallen dan vermeld in de begroting 2021. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de werkelijke netto-investeringsuitgaven lager zijn uitgevallen dan begroot. Het financieringstekort is gedekt door langlopende geldleningen aan te trekken voor in totaal € 22,5 miljoen en door gebruik te maken van rekening courant krediet.

Rente-omslagpercentage
De rentelasten met betrekking tot de investeringen worden toegerekend aan de programma's via een rente-omslagpercentage. Op basis van de rekeningcijfers 2021 bedraagt de omslagrente 1,16%.

2021	Bedrag
Rente vaste langlopende geldleningen	€ 3.545.251
Rente rekening-courant	€ 1.267
Rente verstrekte geldleningen	€ -16.909
Saldo door te rekenen externe rente	**€ 3.529.609**
Bespaarde rente over voorzieningen	€ 67.837
Bespaarde rente over eigen vermogen	€ 453.663
Geactiveerde rentelasten (bouwrente)	€ -442.950
Saldo door te rekenen interne rente	**€ 78.551**
Totale door te berekenen rente aan vaste activa	**€ 3.608.160**
Vaste activa	€ 357.357.111
Onderhanden activa	€ -43.752.338
Deelnemingen en effecten	€ -1.862.990
Totale investeringsbehoefte	**€ 311.741.783**

2.8 Verbonden partijen

Waterschap Drents Overijsselse Delta participeert in een aantal verbonden partijen. Dit vormt een manier om beleidsvoornemens uit de programma's uit te kunnen voeren. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang heeft het waterschap wanneer deze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als hij stemrecht heeft. Een financieel belang heeft het waterschap als financiële middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Beleid ten aanzien van de verbonden partijen
In verschillende beleidssectoren van het waterschap, met verschillende motieven, komend vanuit verschillende uitgangsposities, is de afweging gemaakt voor het aangaan van een bestuurlijke participatie en is gekozen voor een specifieke juridische constructie. Per participatie wordt hieronder onder andere aangegeven welk beleid de verbonden partij uitvoert en wat de uitvoering van dit beleid het waterschap oplevert.

Naam	**Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)**	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, “zelfstandig“ overheidsorgaan	
Openbaar belang	GBLT is het gemeenschappelijk belastingkantoor dat de heffing en invordering verzorgt van de belastingen van vijf waterschappen en zes gemeenten. Hierdoor worden de maatschappelijke kosten van het innen van de belastingen zo laag mogelijk gehouden	
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2021 bedroeg € 2,6 miljoen.	
Ontwikkelingen	Er hebben in 2021 voorbereidingswerkzaamheden plaatsgevonden om de gemeente Ommen per 2022 aan te kunnen laten sluiten bij GBLT (1e jaar o.b.v. een DVO).	
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	4.104	2.035
Vreemd vermogen	4.882	5.787
Resultaat 2021		2.035

Naam	**Gemeenschappelijk Laboratoriumorganisatie (Aqualysis)**	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, “zelfstandig“ overheidsorgaan	
Openbaar belang	Aqualysis is een waterlaboratorium dat werkzaamheden verricht voor waterschappen. Deze zijn ook deelnemer in de bedrijfsvoerings-organisatie. Deze organisatievorm is verankerd in gemeenschappelijke regeling Aqualysis (statuut). Het is een praktische oplossing voor het aansturen van een samenwerkingsverband, welke grotendeels uitvoerende taken realiseert. In de regeling nemen Zuiderzeeland, Vechtstromen, Drents Overijssels Delta, Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel deel. Ook behoren diverse overheden en bedrijven tot de klantenkring. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is de controle op de naleving van vergunningen, het beheersen en beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater mogelijk.	
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2021 bedroeg € 1,9 miljoen.	
Ontwikkelingen	Aqualysis neemt dienstverlening af van het waterschap op het gebied van “bedrijfsdiensten”. In 2022 wordt de hoeveelheid dienstverlening aan Aqualysis verminderd ten opzichte van 2021. Dit vanwege de interne behoefte bij Aqualysis om bedrijfsprocessen beter te borgen en vanwege gemaakte afspraken met WDODelta.	
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	282	556
Vreemd vermogen	13.442	13.200
Resultaat 2021		

	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, “zelfstandig“ overheidsorgaan
Openbaar belang	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het vlak van Informatie en communicatie-technologie. Het doel is het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen waterschappen en andere overheden die ook actief zijn in de ‘natte’ sector. Via Het Waterschapshuis spannen waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale

	dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren en om kostenbesparing op ICT uitgaven te realiseren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2021 bedroeg € 1,0 miljoen.	
Ontwikkelingen	Er loopt een geschil met de belastingdienst over mogelijke btw-plichtigheid. In januari 2021 is een beroepsprocedure gestart. In februari 2022 is de behandeling van deze zaak door de rechter gepland.	
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	0	0
Vreemd vermogen	12.215	8.301
Resultaat 2021		0

Naam	**De Unie van Waterschappen**	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Openbaar belang	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt alle waterschappen in Nederland in het nationale en internationale speelveld met betrekking tot het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Tevens stimuleert het kennisuitwisseling en samenwerking en is het de werkgeversorganisatie van de medewerkers van alle waterschappen.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2021 bedroeg € 0,6 miljoen.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.993	3.135
Vreemd vermogen	15.546	23.518
Resultaat 2021		1.141

Naam	**Stichting STOWA**	
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Stichting	
Openbaar belang	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerder in Nederland, die toegepaste kennis vergaart, verspreidt en implementeert. Deze hebben de waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij in hun werk voor staan goed uit te kunnen voeren. Deelnemers zijn waterschappen en provincies, die gezamenlijk het werk van de stichting financieren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2021 bedroeg € 0,35 miljoen.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	10.300	9.344
Vreemd vermogen	9.191	14.367
Resultaat 2021		-/- 956

Naam	**N.V. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Openbaar belang	De Nederlandse Waterschapsbank is financiële dienstverlener van de Nederlandse publieke sector. Met een gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de bank mede bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het aandelenbezit van het waterschap bij de NWB is niet verhandelbaar en brengt geen

	financieel risico met zich mee. De aandelen zijn tegen de verkrijgings-waarde op de balans geplaatst. Als gevolg van Basel III-richtlijnen, voortvloeiende uit de economische recessie, is de afgelopen jaren geen dividend uitgekeerd	
Jaarlijkse dividenduitkering	In 2021 is dividend ontvangen over 2019 ad € 1,7 miljoen en een dividenduitkering over 2020 van € 1,6 miljoen.	
Ontwikkelingen	Voor 2022 is de NWB voorzichtig met het uitspreken van verwachtingen vanwege de geopolitieke spanningen. Vooralsnog heeft de oorlog in Oekraïne, en de doorwerking daarvan op de internationale kapitaalmarkt, weinig tot geen negatieve impact op de bank. Qua herfinancieringstransacties via de ECB-regeling zal het resultaat naar verwachting wat minder zijn. Daar staat tegenover dat de bank verwacht minder geld kwijt te zijn aan belastingen.	
Financiële gegevens x € 1 miljoen	**1-1**	**31-12**
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.827	1.902
Vreemd vermogen	105.055	94.117
Resultaat 2021 (netto)		122

Naam	**Wij Windenergie Staphorst B.V.**	
Vestigingsplaats	Staphorst	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	De B.V. is onderdeel van de coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (WDS) en is opgericht voor het realiseren, exploiteren van een windpark. Het waterschap heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. In Staphorst wordt daarom deelgenomen in een windpark, opgezet door de lokale coöperaties. Er is hiervoor door het waterschap samen met de lokale coöperatie Wij Duurzaam Staphorst een organisatie “Wij windenergie Staphorst BV” opgericht. De BV gaat in een latere fase van het traject aandelen uitgeven, waarbij het waterschap voor tenminste 20% participeert in het eigen vermogen , met het oog om Garanties van Oorsprong (GvO’s) op naam te verkrijgen en daarmee bij te dragen aan een energie neutraler waterschap.	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Ontwikkelingen	Eind 2021 heeft er een kapitaalstorting plaatsgehad van € 1,2 miljoen (incl. de in 2020 gestorte geldlening à € 110.000). De participatie levert een substantiële bijdrage (ongeveer 30%; 12,7/42) van ongeveer 12,7 miljoen kWh aan de doelstelling energieneutraal waterschap 2025. Participatie in het windpark levert het waterschap gemiddeld elk jaar een exploitatievoordeel op van € 53.000. Het gestorte kapitaal wordt gedurende de levensduur van het windpark terugbetaald.	
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12** Geen info beschikbaar
Eigen vermogen (incl. resultaat)	255	Ten tijde van het opstellen van de jaarstukken waren deze cijfers nog niet officieel gepubliceerd.
Vreemd vermogen	1.470	
Resultaat 2021 (netto)		

Naam	**Nieuwleusen Synergie Lokaal Energie Bedrijf B.V**
Vestigingsplaats	Nieuwleusen
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Het waterschap is sinds 2020 aandeelhouder in de B.V.
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.

Ontwikkelingen	WDODelta heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. Op grond daarvan worden in samenwerking met de omgeving trajecten voor zon- en windenergie ontwikkeld. In Nieuwleusen is het voornemen om te participeren in een windpark die opgezet is door een lokale coöperatie.. In Nieuwleusen, gemeente Dalfsen heeft WDODelta eind 2019 een participatie- en aandeelhoudersovereenkomst gesloten ten einde te participeren in Windpark Nieuwleusen. WDODelta heeft op 6 februari 2020 aandelen verkregen in een bestaande vennootschap: Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf B.V. WDODelta participeert in de vennootschap. In ruil voor de aandelenkapitaalstorting zal WDODelta Garanties van Oorsprong verkrijgen en daarmee bijdragen aan een energieneutraal waterschap. Sinds 2020 participeert het waterschap in het aandelenkapitaal van de B.V.	
Financiële gegevens x € 1000	**1-1**	**31-12** Geen info beschikbaar
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.050	Ten tijde van het opstellen van de jaarstukken waren deze cijfers nog niet officieel gepubliceerd.
Vreemd vermogen	21.283	
Resultaat 2021 (netto)		

2.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

De lidstaten van de EU die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Deze lidstaten hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van de afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort. Als het EMU-tekort van één van de lidstaten boven het normpercentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) uitkomt, krijgt het land een officiële waarschuwing. In het uiterste geval kan de Europese Raad van Ministers ook boetes opleggen.

Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald wat de decentrale overheden mogen bijdragen aan dit tekort. De tekortnorm voor alle decentrale overheden bedraagt voor 2019-2022: 0,4% van het BBP. Voor de waterschappen betekent dit dat alle waterschappen 0,05% mogen bijdrage aan het EMU-tekort.

De berekening van het EMU-saldo voor 2021 is als volgt: (b*edragen x € 1.000.000)*

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Exploitatiesaldo voor bestemming van reserves	**1,3**	**-5,3**	**3,4**
Invloed investeringen			
Bruto-investeringsuitgaven	-58,1	-86,9	-84,9
Investeringsbijdragen	14,3	47,4	39,4
Afschrijvingen (incl. desinvesteringen)	28,6	30,9	29,6
Invloed voorzieningen			
Toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	1,7	0,8	0,6
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-1,1	-0,2	-1,3
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-1,0	-0,8	-0,3
Deelnemingen en aandelen			
Boekwinst	-	-	-
Boekverlies	-	-	-
EMU-saldo	**-14,1**	**-14,1**	**-13,5**
Referentiewaarde	*-17,8*	*-17,0*	*-17,0*

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtlijn voor het toegestane tekort op het niveau van de individuele overheden. Zowel op begrotingsbasis als realisatie is het EMU-saldo binnen de referentiewaarde gebleven.

2.10 Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) stelt regels aan de openbaarheid en aan de hoogte van deze inkomens. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semi publieke sector, maar kent ook een maximale bezoldigingsnorm toe voor een topfunctionaris. Indien de maximale bezoldigingsnorm wordt overschreden, is sprake van een onverschuldigde betaling, die teruggevorderd moet worden. De algemene maximale bezoldiging mag voor een topfunctionaris in dienstverband niet meer bedragen dan € 209.000 per jaar (2020: € 201.000).
Voor de waterschappen geldt de functie van secretaris-directeur als topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris-directeur, mevrouw ir. E. de Kruijk is conform de CAO voor de sector waterschappen.

WNT-verantwoording Waterschap Drents Overijsselse Delta

De WNT is van toepassing op Waterschap Drents Overijsselse Delta. Het voor Waterschap Drents Overijsselse Delta toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**E. de Kruijk**
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.757
Beloningen betaalbaar op termijn	22.157
Subtotaal	*162.914*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	162.914
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan12	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	**E. de Kruijk**
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	138.472
Beloningen betaalbaar op termijn	20.739
Subtotaal	*159.211*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
Bezoldiging	159.211

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

JAARREKENING 2021

3. Balans en toelichting

3.1 Balans per 31 december

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2020	31-12-2021	Passiva	31-12-2020	31-12-2021
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Immateriële vaste activa	22.454	22.205	Algemene reserve	6.800	7.000
Materiële vaste activa	342.137	357.188	Bestemmingsreserves tariefsegalisatie	14.994	13.401
Financiële vaste activa	1.530	2.570	Reserve HWBP	-	2.995
			Nog te bestemmen resultaat	6.902	8.658
			Voorzieningen	5.408	4.421
			Vaste schulden	308.830	327.000
	366.121	*381.963*		*342.934*	*363.475*
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Kortlopende vorderingen	16.891	17.740	Netto-vlottende schulden	26.776	27.543
Overlopende activa	5.587	7.785	Overlopende passiva	18.911	16.478
Liquide middelen	22	8			
	22.500	*25.533*		*45.687*	*44.021*
Balanstotaal	**388.621**	**407.496**		**388.621**	**407.496**

3.2 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Valuta en notatie
Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's.

Immateriële en materiële vaste activa
Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met subsidies/bijdragen van derden en met de gecumuleerde afschrijvingen. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt de rente, over het tijdvak waarin vervaardiging van het actief plaatsvindt, opgenomen. De vaste activa worden lineair afgeschreven.

In de nota "Afschrijvings- en activeringsbeleid" zijn de volgende afschrijvingstermijnen vastgesteld:

Immateriële vaste activa		5 jaar
Materiële vaste activa		
Huisvesting	civiel	40 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	10 jaar
	verbouwingen	20 jaar
Werkplaatsen, loodsen en depots		15-30 jaar
Apparatuur (kantoor machines)		5 jaar
Hardware en software		5 jaar
Kantoormeubilair		10 jaar
Bureau inrichting		4 jaar
Legger		10 jaar
Waterkeringen	robuust	40 jaar
	niet robuust	12 jaar
Solidariteitshefffing HWBP		5 jaar
Stuwen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Gemalen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Overige kunstwerken		10-20 jaar
Grondwerken en gebiedsontwikkelingen		10-30 jaar
Rioolwaterzuiveringen en slibontwatering	civiel	30 jaar
	mechanisch	20 jaar
	electrotechnisch	20 jaar
Processystemen		10 jaar
Transportleidingen		40 jaar

Van bovenstaande afschrijvingstermijnen kan conform de nota "Afschrijvings- en activeringsbeleid" worden afgeweken. Ten tijde van de fusie in 2016 zijn de afschrijvingstermijnen voor bestaande activa ongewijzigd gelaten. Diverse activa kennen daarom nog een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

Daarnaast is de genoemde nota bepaald dat bijdragen aan investeringen van derden of activa in eigendom van derden (immateriële vaste activa) worden afgeschreven conform het aantal jaren dat het betreffende actief door de derde zal worden geëxploiteerd.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn verantwoord tegen nominale waarde.

Vlottende activa
De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, eventueel rekening houdend met een aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Algemene reserves
De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zie dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, te kunnen opvangen. Elke taak heeft een eigen algemene reserve.

Egalisatiereserves
De egalisatiereserves kunnen worden ingezet voor tariefsegalisatie per taak. Als er van tariefsegalisatie gebruikgemaakt wordt, dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de betreffende taak. Overzicht egalisatiereserves:

- egalisatiereserve Watersysteembeheer
- egalisatiereserve Zuiveringsbeheer

Bestemmingsreserve HWBP
Het verschil tussen de werkelijke en de begrote afschrijvingslasten m.b.t. HWBP-projecten wordt toegevoegd aan de reserve. Als een HWBP-project een negatieve boekwaarde kent, omdat er meer subsidie ontvangen is, dan er aan kosten is gemaakt, dan wordt deze boekwaarde toegevoegd aan de reserve. Aanwending van deze reserve is toegestaan als dekking voor gesubsidieerde HWBP-projecten die niet binnen de beschikbaar gestelde kredieten blijven.

Nog te bestemmen resultaat
Ten aanzien van de resultaatsbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten;
- de verantwoorde baten en lasten hebben betrekking op het verslagjaar; op voorgaande jaren betrekking hebbende baten en lasten zijn afzonderlijk vermeld.

Voorzieningen
De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, behalve de voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen welke tegen contante waarde zijn opgenomen.

Vaste schulden
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva
De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde. De looptijd van de vlottende passiva is korter dan één jaar, tenzij anders is toegelicht.

Continuïteit
Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd via een omslagstelsel en tarieven, loopt WDODelta geen risico ten aanzien van de continuïteit.

3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2021

3.3.1 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Mutaties	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2021
Onderzoek en ontwikkeling	902	388	-69	1.221
Bijdragen aan activa in eigendom van:				
- openbare lichamen	1.764	120	-434	1.450
- het Rijk	380	-	-39	341
- overigen	789	-	-82	707
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	17.739	5.729	-6.022	17.446
Overige immateriële vaste activa	880	-	-365	515
Onderhanden werken	-	525	-	525
	22.454	**6.762**	**-7.011**	**22.205**

	Aanschafwaarde per 1-1	*Totaal afschrijving per 1-1*	*Boekwaarde Per 1-1*	*Desinvesteringen*	*Afschrijvingen m.b.t. Desinvesteringen*	*Waardevermeerderingen*	*Waardeverminderingen*	*Bijdragen van derden*	*Overboeking onderhanden werk*	*Afschrijvingen boekjaar*	*Aanschafwaarde per 31-12*	*Totaal afschrijving per 31-12*	*Boekwaarde Per 31-12*	*Toegerekende rente*	*Totaal kapitaallasten*
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Onderzoek en ontwikkeling*	1.302	400	902	279	279	388				69	1.411	190	1.221	11	80
Bijdragen activa in eigendom van openbare lichamen	3.285	1.521	1.764			120				434	3.405	1.955	1.450	21	455
Bijdragen activa in eigendom van het Rijk	1.689	1.309	380	312	312					39	1.377	1.036	341	5	44
Bijdragen activa in eigendom van overigen	2.517	1.728	789	132	132					82	2.385	1.678	707	10	92
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	40.533	22.794	17.739	10.559	10.559	5.729				6.022	35.703	18.257	17.446	216	6.238
Overige immateriële vaste activa	3.339	2.459	880	1.224	1.224					365	2.115	1.600	515	11	376
Totaal exclusief onderhanden werk	**52.665**	**30.211**	**22.454**	**12.506**	**12.506**	**6.237**	-	-	-	**7.011**	**46.396**	**24.716**	**21.680**	**274**	**7.285**
Onderhanden werk	-		-			1.033			-508		525		525		
Totaal	**52.665**	**30.211**	**22.454**	**12.506**	**12.506**	**7.270**	-	-	**-508**	**7.011**	**46.921**	**24.716**	**22.205**	**274**	**7.285**

Toelichting: de boekwaarden per 31-12-2020 voor de categorieën “Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen” en “Bijdragen aan activa in eigendom van overigen” is onderling gewijzigd ten opzichte van de jaarstukken 2020 (€ 146.000). Dit betreft een via de onjuiste categorie doorgevoerde correctie voor een administratief project.

	Onderhanden werk per 1-1	*Waardevermeerdering*	*Bijdragen en subsidies*	*In gebruik genomen*	*Onderhanden per 31-12*
	€	€	€	€	€
Onderhanden immateriële vaste activa					
Onderzoek en ontwikkeling	-	893	-	388	505
Bijdagen activa in eigendom van openbare lichamen	-	140	-	120	20
Totaal onderhanden immateriële vaste activa	-	*1.033*	-	*508*	*525*

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Mutaties	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2021
Gronden en terreinen	8.866	-	-284	8.582
Vervoermiddelen	2.822	15	-644	2.193
Machines, apparaten en voertuigen	2.965	1.074	-845	3.194
Bedrijfsgebouwen	14.598	541	-999	14.140
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	257.415	45.527	-18.134	284.808
Overige materiële vaste activa	4.887	6.176	-1.632	9.431
Onderhanden werken	50.584	-15.744	-	34.840
	342.137	**37.589**	**-22.538**	**357.188**

	Aanschafwaarde per 1-1	Totaal afschrijving Per 1-1	Boekwaarde Per 1-1	Desinvesteringen	Afschrijvingen m.b.t. Desinvesteringen	Waardevermeerderingen	Waardeverminderingen	Bijdragen van derden	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafwaarde per 31-12	Totaal afschrijving per 31-12	Boekwaarde Per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
	€	€	€	€		€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Gronden en terreinen	18.931	10.065	8.866							284	18.931	10.349	8.582	108	392
Vervoermiddelen	5.374	2.552	2.822	38	38	15				644	5.351	3.158	2.193	35	679
Machines, apparaten en werktuigen	13.835	10.870	2.965	1.312	1.304	1.082				845	13.605	10.411	3.194	35	880
Bedrijfsgebouwen	21.095	6.497	14.598			541				999	21.636	7.496	14.140	177	1.176
Waterkeringen	102.619	44.377	58.242			2.303				3.019	104.922	47.396	57.526	705	3.724
Watergangen, kunstwerken en gemalen	136.729	45.554	91.175			32.105				5.875	168.834	51.429	117.405	1.103	6.978
Transportsystemen	56.818	43.010	13.808			840				1.020	57.658	44.030	13.628	168	1.188
Zuiveringsinstallaties	232.336	157.163	75.173			10.021				7.133	242.357	164.296	78.061	910	8.043
Slibverwerkingsinstallaties	48.415	29.398	19.017			258				1.087	48.673	30.485	18.188	230	1.317
Overige materiële vaste activa	10.696	5.809	4.887	119	119	6.176				1.632	16.753	7.322	9.431	59	1.691
Totaal exclusief onderhanden werk	**646.848**	**355.295**	**291.553**	**1.469**	**1.461**	**53.341**	-	-	-	**22.538**	**698.720**	**376.372**	**322.348**	**3.530**	**26.068**
Onderhanden werk	50.584		50.584			76.763		39.426	-53.081		34.840		34.840		
Totaal	**697.432**	**355.295**	**342.137**	**1.469**	**1.461**	**130.104**	-	**39.426**	**-53.081**	**22.538**	**733.560**	**376.372**	**357.188**	**3.530**	**26.068**

	Onderhanden werk per 1-1	Waardevermeerdering	Bijdragen en subsidies	In gebruik genomen	Onderhanden per 31-12
	€	€	€	€	€
Onderhanden materiële vaste activa					
Gronden en terreinen	3.939	205	-	-	4.144
Bedrijfsgebouwen	342	71	-	413	-
Machies, apparaten en werktuigen	-	790	-	300	490
Waterkeringen	22.654	31.034	34.209	2.303	17.176
Watergangen, kunstwerken en gemalen	15.403	29.494	3.688	33.395	7.814
Transportsystemen	306	534	-	840	-
Zuiveringsinstallaties	6.193	6.296	57	9.967	2.465
Slibverwerkingsinstallaties	185	2.523	1.472	179	1.057
Overige materiële vaste activa	1.562	5.817	-	5.685	1.694
Totaal onderhanden materiële vaste activa	*50.584*	*76.764*	*39.426*	*53.082*	*34.840*

Financiële vaste activa
Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:
Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Mutaties 2021	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2021
Kapitaal verstrekking aan bedrijven	1.208	1.200		2.408
Leningen aan bedrijven	110	-110		-
Leningen aan ambtenaren	37		-37	-
Leningen aan overigen	175		-13	162
	1.530	**1.090**	**-50**	**2.570**

De post Kapitaalverstrekking aan bedrijven betreft de aanschafwaarde van de aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage welke als volgt is opgebouwd:

	€
2.036 aandelen A à € 115,00	234.140
200 aandelen A nominaal € 115,00 (aanschafwaarde à € 230,00)	46.000
195 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 25% vol gestort	22.425
37 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 26% vol gestort	4.425
	306.990

In 2019 is € 1.000 gestort als startkapitaal in Wij Windenergie Staphorst B.V.
In 2020 is € 900.000 gestort als kapitaal (aandelen B) in Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf B.V.
In 2021 is € 1.090.000 gestort als kapitaal (incl. agio) in Wij Windenergie Staphorst B.V.
In 2021 is de verstrekte lening à € 110.000 omgezet in een kapitaalstorting in Wij Windenergie Staphorst B.V.
Leningen aan overigen: betreffen hypothecaire leningen van het Waterschap aan particulieren in verband met afgestoten gronden.

Kortlopende vorderingen
De samenstelling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Belastingdebiteuren	15.521	16.535
Voorziening dubieuze debiteuren	-671	-625
Vorderingen op belastingdebiteuren	*14.850*	*15.910*
Belastingen (incl. loonheffing)	101	303
Overige vorderingen	1.940	1.527
	16.891	**17.740**

De voorziening dubieuze debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen. Deze is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	Mutaties	31-12-2021
Watersysteemheffing	339	-25	314
Zuiveringsheffing	332	-21	311
	671	**-46**	**625**

Overlopende activa

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Overige nog te ontvangen bedragen	4.078	4.373
Vooruitbetaalde kosten	1.509	3.412
	5.587	**7.785**

Onder de Overige nog te ontvangen bedragen zijn o.a. de bedragen verantwoord die samenhangen met de compensatie in verband met KOTA (eind 2021 betreffen dat 328 gedupeerden). De compensatie bedraagt € 80.740 voor niet geïnde aanslagen en € 8.200 voor gemaakte administratiekosten WDODelta. De gemaakte invorderkosten (€ 12.106) en de administratieve kosten door GBLT (€ 24.600) worden ook gecompenseerd. Deze bedragen zijn vanwege de doorbetaling aan GBLT ook gelijktijdig als verplichting opgenomen.

Liquide middelen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Overige bank- en girotegoeden	22	8
	22	**8**

Ultimo 2021 heeft WDODelta een negatieve rekening-courantverhouding met de Nederlandse Waterschapbank. Dit bedrag is opgenomen onder de kortlopende schulden.

3.3.2 Toelichting op de passiva

Eigen vermogen
De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Mutaties 2021	Resultaat 2021	Saldo 31-12-2021
Algemene reserve	6.800	200		7.000
Bestemmingsreserves tariefsegalisatie	14.994	-1.593		13.401
Overige bestemmingsreserves	-	2.995		2.995
Nog te bestemmen resultaat	6.902	-6.902	8.658	8.658
	28.696	**-5.300**	**8.658**	**32.054**

Algemene reserve
De samenstelling van de algemene reserve voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Interne vermeer-dering	Interne vermin-dering	Saldo 31-12-2021
Watersysteembeheer	5.600	-1.100	-	4.500
Zuiveringsbeheer	1.200	1.300	-	2.500
	6.800	**200**	-	**7.000**

Bestemmingsreserves tariefsegalisatie
De samenstelling van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie voor resultaatverdeling en voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Interne vermeer-dering	Interne vermin-dering	Saldo 31-12-2021
Watersysteembeheer	9.408	6.337	-3.800	11.945
Zuiveringsbeheer	5.586		-4.130	1.456
	14.994	**6.337**	**-7.930**	**13.401**

Overige bestemmingsreserves
De samenstelling van de overige bestemmingsreserve HWBP voor resultaatverdeling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Interne vermeer-dering	Interne vermin-dering	Saldo 31-12-2021
Reserve HWBP	-	2.995		2.995
	-	**2.995**	-	**2.995**

Nog te bestemmen resultaat

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Resultaat-bestemming 2020	Nog te bestemmen 2021	Saldo 31-12-2021
Watersysteembeheer	5.237	-5.237	3.131	3.131
Zuiveringsbeheer	-1.330	1.330	5.454	5.454
Reserve HWBP	2.995	-2.995	-	-
Algemene reserve watersysteembeheer	-	-	73	73
	6.902	**-6.902**	**8.658**	**8.658**

De voorgestelde toevoeging aan de algemene reserve watersysteembeheer à € 73K betreft de ontvangen en nog niet bestede nalatenschap.

Nog te herverdelen in verband met weerstandsvermogen

Bedragen x € 1.000

	Stand na resultaat-bestemming €	Herverdeling €	Stand na herverdeling €
Algemene reserves			
Watersysteembeheer	4.573	600	5.173
Zuiveringsbeheer	2.500	400	2.900
Bestemmingsreserves tariefsegalisatie			
Watersysteembeheer	15.076	-600	14.476
Zuiveringsbeheer	6.910	-400	6.510
Overige bestemmingsreserves			
HWBP	2.995	-	2.995
Totaal	**32.054**	-	**32.054**

In het vaststellingsbesluit zal het algemeen bestuur worden verzocht goedkeuring te geven aan het bestemmen en toevoegen van het nog te bestemmen resultaat van het verslagjaar en de herijking in verband met het weerstandsvermogen. Dit voorstel is nog niet verwerkt in de jaarrekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

De samenstelling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Stand per 1-1	Vermeerdering als gevolg van rente toevoeging	Overige interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	Stand per 31-12
	€	€	€	€	€	€
Voorzieningen						
- Pensioenverplichting bestuurders	2.247	67		105	189	2.020
- Jubilea uitkeringen	889		99		84	904
- Wachtgeld voormalig bestuurders	959			50	111	798
- Studieregeling PBB	149		346	149		346
- Thuiswekfaciliteiten	270				88	182
- Uitkering voormalig personeel	194	1	20		98	117
- Overige voorzieningen	-		54			54
- Belastingteruggave Echten	700			700		-
Totaal	**5.408**	68	519	1.004	570	**4.421**

Pensioenverplichting bestuurders
Deze voorziening dekt de pensioenverplichtingen van het waterschap aan (voormalig) bestuurders. Op basis van actuariële berekeningen van de toekomstige pensioenverplichtingen (contante waarde) van de huidige en voormalig bestuurders is er € 67.000 aan rekenrente toegevoegd en € 294.000 onttrokken. Een deel daarvan betreft de vrijval in verband met het overlijden van oud bestuurders.

Jubilea uitkeringen
De voorziening voor jubilea-uitkeringen is een voorziening voor alle uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers van het waterschap op jubilea-uitkeringen voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. De voorziening is bepaald naar beste schatting voor de huidige werknemers, waarbij rekening wordt gehouden met de blijf kans. De zo ontstane geschatte kasstromen zijn vervolgens contant gemaakt.

Wachtgeld voormalig bestuurders
Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. De werkelijk uitbetaalde uitkeringen (€ 111.000) worden vervolgens onttrokken.

Studieregeling PBB
Volgens de Cao Werken voor waterschappen heeft elke medewerker recht op een Persoonlijk Basis Budget (PBB) ten behoeve van training & opleiding en vitaliteitsuren. Dit budget bedraagt sinds 2021 ten minste € 6.000 voor een periode van 5 jaar. Per medewerker reserveren wij € 1.200 per jaar in de voorziening tenzij het budget al aangewend is. Sinds 2019 is steeds de inschatting gemaakt dat er gemiddeld per medewerker 70% van het budget benut gaat worden. Uitgaven aan het PBB worden in mindering gebracht op de voorziening, waardoor er

een gelijkmatige verdeling van de kosten is in de exploitatie. Omdat 2021 het basisjaar was voor een nieuwe 5-jaarstermijn is alleen de verschuldigde dotatie aan openstaand recht per ultimo 2021 berekend en aan de voorziening gedoteerd. Het saldo per 1 januari 2021 is vrijgevallen.

Thuiswerkfaciliteiten
Het thuiswerkbudget bedraagt per medewerker € 850 inclusief BTW voor de komende 5 jaar (ingaande 2020). Medewerkers die op 1 oktober 2020 in dienst waren ontvingen van dit budget een bedrag van € 250 netto. Elke medewerker die wekelijks over een langere periode thuis werkt kan uit het restantbudget middelen aanschaffen die noodzakelijk zijn voor een goede uitoefening van de werkzaamheden vanuit huis.

Uitkeringen voormalig personeel
De voorziening Uitkeringen voormalig personeel dekt een verplichting ingevolge van de Algemene nabestaandenwet (Anw) aan een weduwe van een voormalig personeelslid. In 2019 is er een actuariële berekening opgesteld. Op basis van looptijd is de voorziening aangepast.
Daarnaast moeten bedrijven sinds 1 januari 2020 een transitievergoeding verstrekken aan medewerkers waarvan het contract wordt beëindigd of niet verlengd. De voorziene verplichting in 2022 is toegevoegd aan deze voorziening.

Overige voorzieningen
Met betrekking tot een zakelijk geschil met een derde partij is een voorstel gedaan om tot een oplossing te komen. De voorziene kosten zijn toegevoegd aan de “Overige voorzieningen”.

Belastingteruggave Echten
In 2021 hebben we van de Belastingdienst de bevestiging gekregen dat er geen terugbetaling verschuldigd is van de vooruitontvangen BTW over de bouw van de slibgistingsinstallatie in Echten. De in 2020 gevormde voorziening is vrij gevallen ten gunste van het resultaat (Zuiveringsbeheer).

Vaste schulden
De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en waarborgsommen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen. Het verloopoverzicht is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Nieuwe leningen	Aflossingen	Saldo 31-12-2021
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	215.330	22.500	-3.830	234.000
- Openbare lichamen	80.000			80.000
- Binnenl. pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	13.500		-500	13.000
	308.830	**22.500**	**-4.330**	**327.000**

De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2022 is € 11 miljoen. Er zijn geen zekerheden ter onderpand gesteld. De totale rentelasten van de vaste schulden (kort- en langlopend) waren € 3,6 miljoen.

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar
De samenstelling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Overige negatieve rekening-courantverhoudingen	17.811	14.120
Schulden aan leveranciers	5.812	9.996
Belastingen, sociale lasten en pensioenpremies	3.153	3.427
	26.776	**27.543**

Onder Overige negatieve rekening-courantverhoudingen is het saldo bij de Nederlandsche Waterschapsbank opgenomen. Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. De doelmatigheidsdrempel is in het eerste halfjaar van (afgerond) € 1,1 miljoen (0,75% van het begrotingstotaal) en het tweede halfjaar van (afgerond) € 2,9 miljoen (2% van het begrotingstotaal) niet overschreden. Daarom zijn er geen schatkistmutaties geweest.

Overlopende passiva
De samenstelling is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Verplichtingen	5.701	6.033
Ontvangen voorschotten	11.791	10.014
Overige vooruitontvangen bedragen	1.419	431
	18.911	**16.478**

De verplichtingen opgebouwd in 2021 die in volgend(e) begrotingsja(a)r(en) tot betaling komen bestaan uit:
Bedragen x € 1.000

	31-12-2020	31-12-2021
Nog te betalen rente langlopende geldleningen	2.100	2.101
Saldo verlofuren	1.386	2.333
Overige nog te betalen kosten	2.215	1.599
	5.701	**6.033**

Het verloopoverzicht van post ontvangen voorschotten is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2020	Toe-voegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2021
Ontvangen voorschotten van:				
- het Rijk	11.791	22.398	-26.860	7.329
- provincies	-	2.156	-148	2.008
- openbare lichamen/overig	-	677	-	677
	11.791	**25.231**	**-27.008**	**10.014**

De post ontvangen voorschotten van het Rijk bestaat voornamelijk uit vooraf ontvangen subsidie voor de HWBP projecten.
In 2021 is er € 97K aan compensatie van het Rijk ontvangen voor de te maken kosten in verband met het hernieuwde uitstel van de Omgevingswet. Tot uiterlijk 30 juni 2023 kan deze compensatie daarvoor ter dekking aangewend worden.

3.4 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Garantstellingen

GBLT

WDODelta neemt tezamen met andere waterschappen en gemeenten deel aan de gemeenschappelijke regeling Lococensus-Tricijn (GBLT). In deze gemeenschappelijke regeling zijn de activiteiten van het waterschap, die te maken hebben met de heffing en invordering van Waterschapsbelastingen ondergebracht. Uit hoofde van deze gemeenschappelijke regeling zijn verplichtingen aangegaan inzake kosten van personeel en aandeel in de kosten. De looptijd van deze samenwerking is voor onbepaalde tijd.

Aqualysis

WDODelta stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Aqualysis te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening).

Het Waterschapshuis

WDODelta draagt, samen met 20 andere waterschappen, ervoor zorg dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer.

Unie van Waterschappen

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen. Het waterschap staat hiervoor garant, gezamenlijk met alle waterschappen. Daarnaast stelt het waterschap zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van de Unie van Waterschappen te vorderen heeft naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer.

Meerjarige contracten

Per 31 december 2021 zijn er verplichtingen aangegaan inzake investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 19,6 miljoen.
Met betrekking tot lease van auto's, huur van ruimtes en parkeerterreinen zijn er voor € 255.000 per jaar aan verplichtingen aangegaan. En staan nog rechten open voor een bedrag van € 4.500 per jaar.

Aansprakelijkheidsverzekering

Er lopen op dit moment geen claims via de aansprakelijkheidsverzekering.

Schadeclaims en gerechtelijke procedures

Met betrekking tot enkele projecten lopen er claims en gerechtelijke procedures. Op basis van onze inschatting achten wij het, met uitzondering van één in concept overeengekomen schikking, niet nodig om een voorziening te vormen voor deze lopende claims en procedures.

4. Exploitatierekening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierekening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers. De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen.

Begrotingswijzigingen
In het jaar 2021 zijn er géén begrotingswijzingen voorgesteld.

4.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

4.1.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Lasten				
Rente en afschrijvingen	33.667	35.480	33.774	1.706
Personeelslasten	53.424	60.593	58.278	2.315
Goederen en diensten van derden	44.755	51.006	47.091	3.915
Bijdragen aan derden	3.292	3.794	4.559	-765
Toevoegingen aan voorziening	1.625	543	518	25
Onvoorzien	-	199	-	199
Subtotaal lasten	***136.763***	***151.615***	***144.221***	***7.394***
Baten				
Financiële baten	588	446	546	100
Personeelsbaten	846	308	524	216
Goederen en diensten aan derden	3.438	3.325	2.803	-522
Bijdragen van derden	1.375	1.466	1.946	480
Waterschapsbelastingen en dividend	120.044	124.340	127.797	3.457
Interne verrekeningen (voorz. en activering)	11.774	16.430	13.963	-2.467
Subtotaal baten	***138.065***	***146.315***	***147.579***	***1.264***
Saldo van baten en lasten	**1.302**	**-5.300**	**3.358**	**8.658**
Inzet tariefegalisatie	5.600	5.300	5.300	-
Gerealiseerd resultaat	**6.902**	**-**	**8.658**	**8.658**

**) De begrotingspost Personeelslasten is met € 487.000 verhoogd en de post Goederen en diensten met € 487.000 verlaagd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft de post reiskosten die nl. in de realisatie als Personeelslast wordt doorbelast naar de programma's.*
**) De begrotingspost Personeelslasten is met € 200.000 verhoogd en de post Toevoegingen aan voorziening met € 200.000 verlaagd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft de post Voormalige bestuurders en personeel die nl. in de realisatie als Personeelslast wordt doorbelast naar de programma's.*

4.1.2 Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Rente en afschrijvingen
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Externe rentelasten	4.307	3.868	3.622	247
Interne rentelasten	721	679	602	77
Afschrijvingen van activa	28.639	30.933	29.550	1.383
Afschrijvingen van boekverliezen	-	-	-	-
Totaal	**33.667**	**35.480**	**33.774**	**1.706**

Personeelslasten en -baten
Om een duidelijk beeld te krijgen van de realisatie ten opzichte van de begroting moeten de personeelslasten gesaldeerd worden met de personeelsbaten en geactiveerde personeelslasten.
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Personeelslasten				
Salarissen huidig personeel en bestuurders	33.558	36.217	35.299	918
Sociale premies	9.938	10.111	10.386	-275
Rechtstreekse uitk. huidig pers. en best.	10	-	-	-
Overige personeelslasten	1.562	1.270	2.867	-1.597
Personeel van derden	8.007	12.733	9.370	3.363
Uitk. Voormalig personeel en bestuurders	349	262	356	-94
subtotaal personeelslasten	*53.424*	*60.593*	*58.278*	*2.315*
Personeelsbaten				
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	212	-	146	146
Uitlening van personeel	634	308	379	71
Interne verrekeningen (voorz. en activering)	10.579	15.940	12.771	-3.169
subtotaal personeelsbaten	*11.424*	*16.248*	*13.296*	*-2.952*
Totaal	**42.000**	**44.345**	**44.983**	**-638**

* Interne verrekeningen: activering lasten eigen personeel als personeel van derden & onttrekking uit voorzieningen

Goederen en diensten van derden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Duurzame gebruiksgoederen	322	319	160	159
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.872	5.253	4.883	370
Energie	6.811	6.394	6.448	-54
Huren en rechten	379	371	297	74
Leasebetalingen operationele lease	37	42	40	2
Pachten en erfpachten	1	2	1	1
Verzekeringen	490	581	585	-4
Belastingen	616	606	649	-43
Onderhoud door derden	13.801	15.224	15.353	-129
Overige diensten door derden	17.426	22.214	18.675	3.539
Totaal	**44.755**	**51.006**	**47.091**	**3.915**

Bijdragen aan derden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Bijdragen aan bedrijven	269	310	256	54
Bijdragen aan openbare lichamen	2.606	3.207	3.822	-615
Bijdragen aan overigen	417	277	481	-204
Totaal	**3.292**	**3.794**	**4.559**	**-765**

Toevoegingen voorzieningen en onvoorziene uitgaven

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Toevoegingen aan voorzieningen	1.625	543	518	25
Onvoorzien	-	199	-	199
Totaal	**1.625**	**742**	**518**	**224**

Financiële baten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Externe rentebaten	10	10	92	82
Interne rentebaten	578	436	454	18
Totaal	**588**	**446**	**546**	**100**

Goederen en diensten aan derden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Verkoop van grond	401	420	5	-415
Verkoop van duurzame goederen	45	-	427	427
Verkoop van overige goederen	3	-	4	4
Opbrengst uit grond en water	246	232	222	-10
Huuropbrengst uit overige eigendommen	104	124	107	-17
Diensten voor derden	2.639	2.549	2.039	-510
Totaal	**3.438**	**3.325**	**2.803**	**-522**

Bijdragen van derden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Bijdragen van het Rijk	150	917	942	25
Bijdragen van provincies	153	-	372	372
Bijdragen van overige openbare lichamen	937	429	332	-97
Bijdragen van overigen	135	120	300	180
Totaal	**1.375**	**1.466**	**1.946**	**480**

Waterschapsbelastingen en dividend

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Opbrengst watersysteemheffing				
Watersysteem- en wegenheffing gebouwd	34.238	36.349	36.866	517
Watersysteem- en wegenheffing ingezetenen	26.356	28.018	28.202	184
Watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	11.682	11.795	11.795	-
Watersysteem- en wegenheffing natuur	259	280	280	-
Watersysteem- en wegenheffing wegen	817	819	836	17
Verontreinigingsheffing	200	220	588	368
Kwijtschelding	-1.343	-1.503	-1.299	204
Oninbaar	53	-200	-96	104
Dividend	1.998	2.001	1.635	-366
Totaal opbrengst watersysteemheffing	*74.260*	*77.779*	*78.807*	*1.028*
Opbrengst zuiveringsbeheer				
Zuiveringsheffing bedrijven	11.859	12.775	14.590	1.815
Zuiveringsheffing huishoudens	34.982	35.267	35.574	307
Kwijtschelding	-1.449	-1.580	-1.312	268
Oninbaar	93	-200	-106	94
Dividend	299	299	244	-55
Totaal opbrengst zuiveringsbeheer	*45.784*	*46.561*	*48.990*	*2.429*
Totaal	**120.044**	**124.340**	**127.797**	**3.457**

4.2 Exploitatierekening naar programma's

4.2.1 Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door het algemeen bestuur vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag wordt op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten in de overzichten opgenomen.

4.2.2 Systematiek van kostentoerekening

In artikel 4.2, vierde lid van het Waterschapsbesluit is de eis opgenomen dat de interne kostentoerekening op bedrijfseconomische wijze gebeurt, daarnaast is in artikel 4.15 opgenomen welke kostendragers in de verslaggeving opgenomen worden.

De kostentoerekening en budgetindeling zijn primair bedoeld voor interne sturing. De toerekening van kosten leidt op het niveau van individuele beheerproducten (administratie) niet tot een integrale kostprijs.

Gezien de aard en samenstelling van de indirecte kosten en het doel dat de toerekening van indirecte kosten dient, kan worden volstaan met het toepassen van de eenvoudige opslagmethode (omslag naar rato directe kosten).

Uitgaande van de keuze voor de opslagmethode wordt de wettelijk verplichte toerekening van directe en indirecte kosten aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vanuit de 4 programma's als volgt gerealiseerd:

1. De programma's Waterveiligheid en Watersysteem worden opgeteld en aan de taak 'Watersysteembeheer' toegerekend; en
2. Het programma Waterketen wordt aan de taak 'Zuiveringsbeheer' toegerekend; en
3. Het programma Maatschappij en Organisatie wordt vervolgens naar rato van de rechtstreeks aan de taken 'Watersysteembeheer' respectievelijk 'Zuiveringsbeheer' toegerekende directe kosten verdeeld over de taken 'Watersysteembeheer' en 'Zuiveringsbeheer'.

Vanwege het vaste karakter van de kosten in programma 4, Maatschappij en Organisatie, voornamelijk bestaande uit personeels- en kapitaallasten, wordt voor de toerekening van de indirecte kosten een voorcalculatorische verdeling (%) over de taken gehanteerd. Deze wordt jaarlijks in de begroting vastgesteld: 62,9% watersysteembeheer en 37,1% zuiveringsbeheer.

4.2.3 Exploitatierekening naar programma's

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Programma				
Watersysteem	43.721	47.386	46.552	835
Waterketen	37.013	36.005	33.808	2.197
Waterveiligheid	9.971	13.755	13.786	-31
Maatschappij en Organisatie	28.037	32.295	30.294	2.002
Totaal programma's	***118.742***	***129.441***	***124.439***	***5.002***
Onvoorzien	-	199	-	199
Totaal netto-kosten programma's	**118.742**	**129.640**	**124.439**	**5.201**
Baten				
Belastingopbrengsten en dividend	120.044	124.340	127.797	3.457
Inze tariefegalisatie	5.600	5.300	5.300	-
Totaal netto-baten	**125.644**	**129.640**	**133.097**	**3.457**
Netto-resultaat voor bestemming	**6.902**	**0**	**8.658**	**8.658**
(+ = positief resultaat)				

4.2.4 Toelichting op exploitatierekening naar programma's

Voor een nadere toelichting op de verschillen tussen de begroting en de realisatie verwijzen wij u naar de programma's in het jaarverslag. Per programma zijn de belangrijkste afwijkingen weergegeven. Kleine afwijkingen zijn niet specifiek benoemd, maar deze leiden met de belangrijkste afwijkingen tot aansluiting met de Exploitatierekening.

Programma overstijgende afwijkingen

Personeelslasten *(totaal afwijking € 750.000 nadelig)*

Begin 2021 werd er een nieuwe CAO overeengekomen. In de 1e bestuursrapportage werd ingeschat dat de extra personeelslasten konden oplopen tot ruim € 985.000. Daarnaast konden er door vertraging in de investeringsprojecten ook minder uren geactiveerd worden. Doordat de formatie echter achterbleef bij de begroting, vanwege het moeilijk kunnen vervullen van de openstaande vacatures, is het uiteindelijke nadeel per saldo lager uitgevallen.

Tot slot wordt het nadelige verschil enigszins vertekend, omdat onder de vrijval/onttrekking van voorzieningen inkomsten staan ter dekking van enkele posten binnen de personeelslasten. In de opgenomen tabel onder "Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten" zijn de personeelslasten en de bijbehorende baten in één overzicht opgenomen.

Kapitaallasten *(totaal afwijking € 1.759.000 voordelig)*

Conform het afschrijvingsbeleid worden projecten in het jaar na afronding in afschrijving genomen. Bij het opstellen van de begroting was er verwacht dat een aantal projecten in 2020 al gereed gemeld zouden zijn. Dit is echter in 2021 gebeurd waardoor de kapitaallasten ook doorschuiven. Andersom gebeurde het ook dat projecten eerder gereed zijn gemeld. Daarnaast worden verkregen subsidies bij de activering verrekend, zodat de werkelijke kapitaallasten uiteindelijk lager uitvielen.

In de 1e bestuursrapportage werd al melding gemaakt van een verwacht voordeel aan kapitaallasten van € 1,35 miljoen. Doordat de rentelasten (incl. rentebaten en doorbelasting OHW) ook lager uitvielen en de afronding van enkele projecten ten tijde van de 1e bestuursrapportage nog onzeker was, is het uiteindelijke voordeel hoger uitgevallen.

4.3 Exploitatierekening naar kostendragers

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoerekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil Begroting Realisatie
Watersysteembeheer				
Netto lasten incl. onvoorzien	71.229	81.579	79.403	2.176
Kwijtschelding en oninbaar	1.290	1.703	1.395	308
Belastingopbrengsten	-73.552	-77.481	-78.567	1.086
Rente reserves		-		-
Dividenden	-1.998	-2.001	-1.635	-366
Totaal Watersysteembeheer	***-3.031***	***3.800***	***596***	***3.204***
Zuiveringsbeheer				
Netto lasten incl. onvoorzien	47.514	48.061	45.036	3.025
Kwijtschelding en oninbaar	1.356	1.780	1.418	362
Belastingopbrengsten	-46.841	-48.042	-50.164	2.122
Dividenden	-299	-299	-244	-55
Totaal Zuiveringsbeheer	***1.730***	***1.500***	***-3.954***	***5.454***
Resultaat (+ = tekort)	**-1.302**	**5.300**	**-3.358**	**8.658**
Resultaatsbestemming				
Egalisatiereserve Watersysteem	-5.200	-3.800	-3.800	-
Egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	-400	-1.500	-1.500	-
	-5.600	**-5.300**	**-5.300**	-
Resultaat	**-6.902**	-	**-8.658**	**8.658**

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van het waterschap dan wel resultaat van het boekjaar.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring en accountantsverslag worden separaat verzonden.

Vaststelling van de jaarstukken

Aldus ingevolge het bepaalde in artikel 103 van de Waterschapswet opgemaakt door het afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht.

Afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht,

L.J. Mellema

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta verklaart, dat de jaarstukken 2021 ingevolge het derde lid van artikel 103 van de Waterschapswet gedurende veertien dagen ter inzage heeft gelegen ten kantore van het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Het dagelijks bestuur voornoemd,

E. de Kruijk,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

Vastgesteld door het algemeen bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta in zijn vergadering van 28 juni 2022.

Het algemeen bestuur voornoemd,

E. de Kruijk,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

BIJLAGEN

Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
BAW	Bestuursakkoord Water
BBP	Bruto Binnenlands Product
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
CE	Conformité Européenne
CO_2	Koolstofdioxide
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DPRA	Deltaplan ruimtelijke adaptie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DB	Dagelijks bestuur
EU	Europese Unie
ECB	Europese Centrale Bank
EEP	Energie-efficiencyplan
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
FIDO	Financiering Decentrale Overheid
GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn
GGOR	Gewenst grond- en Oppervlaktewater regime
GvO	Garanties van oorsprong
HA	Hectare
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma
IBOOM	Inrichting Beheer en Onderhoud Op Maat
IBP	Interbestuurlijke Programma
ICT	Informatie- en Communicatie technologie
Ie	Inwonerequivalent
I&A	Informatisering en automatisering
IPM	Integraal projectmanagement
IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan
IRM	Integraal Riviermanagement
IZP	Integrale Zuiveringsplannen
KOTA	KinderOpvangToeslagenAffaire
KRW	Kaderrichtlijn Water
LTO	Land en Tuinbouw organisatie
MJA	meerjarenafspraken energie- efficiency
MPB	Manager projectbeheersing
MLN	Miljoen
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OAS	Technische Optimalisatiestudie
OBS	Onderhoudsbeheerssysteem
OCR	Optical character recognition
PAK	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonsgebonden basis budget
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
POV	projectoverstijgende verkenningen
Rwzi	Rioolwater zuiveringsinstallatie
SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaarden-regelingen Waterschapspersoneel
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SGBP3	3e Stroomgebiedbeheerplan
STOWA	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
V.e.	Vervuilingseenheid
VKA	Voorkeursalternatief
WB21	Waterbeheer 21e eeuw
WBI	Wettelijk Beoordelings-instrumentarium
WBP	Waterbeheerplan
WOM	Water op maat
WDODelta	Waterschap Drents Overijsselse Delta
WKK	warmtekrachtkoppeling
WOZ	Wet Onroerende Zaken
WRRV	Weerstandsvermogen Risico management Reserve en Voorziening
ZON	Zoetwatervoorziening Oost Nederland
ZZL	Waterschap Zuiderzeeland
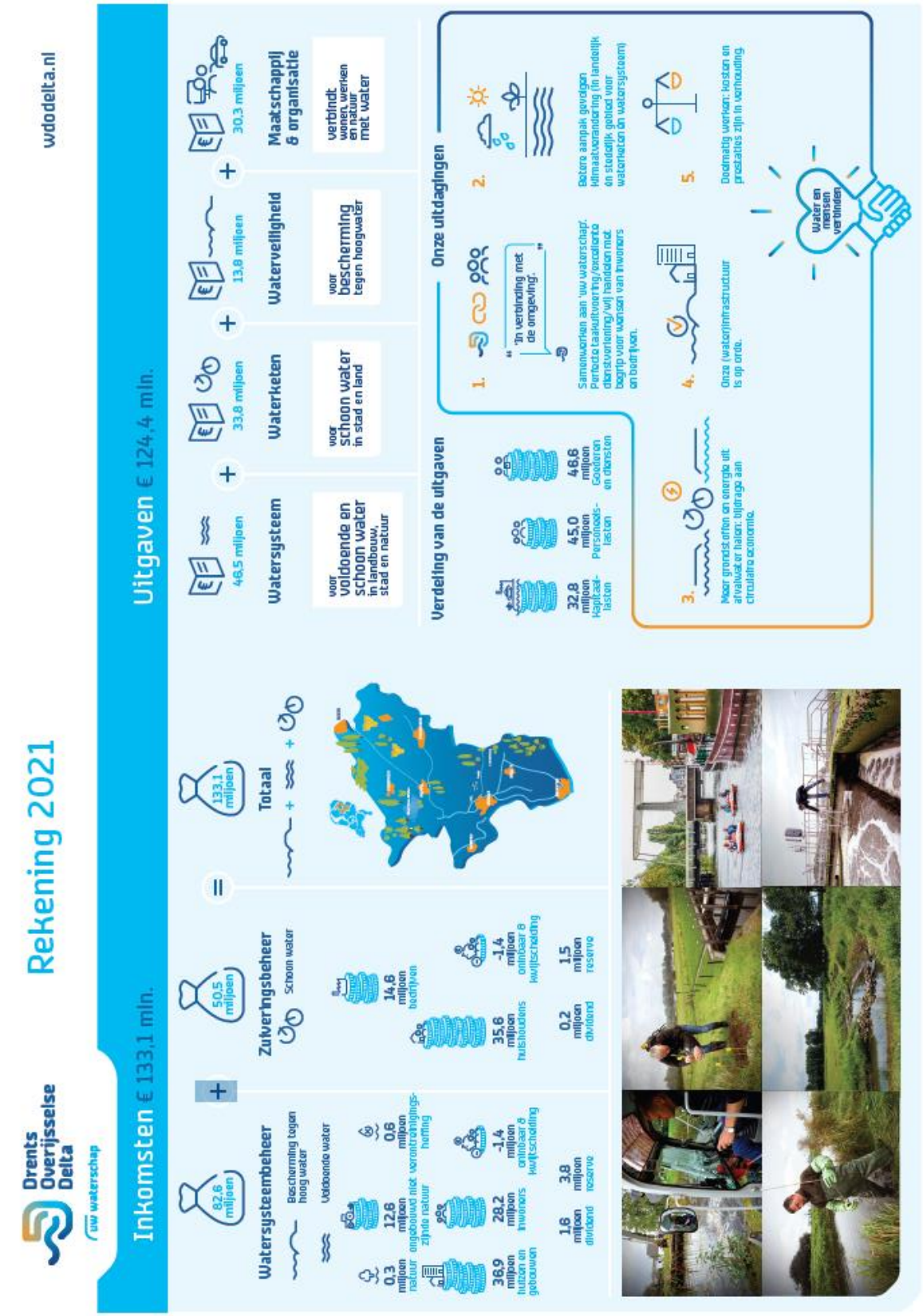
Infographic